Yeddinci çağırış

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MİLLİ MƏCLİSİ İCLASLARININ

PROTOKOLLARI VƏ STENOQRAMLARI

İkinci sessiya
Yaz

27-ci cild

11 aprel 2025-ci il

Milli Məclisin nəşri
Bakı – 2025

Milli Məclis Aparatının
Redaksiya və nəşr işləri şöbəsində
hazırlanmışdır

YEDDİNCİ ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
II SESSİYASI İCLASININ

PROTOKOLU № 28

Milli Məclisin iclas salonu.
11 aprel 2025-ci il.

İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədri ***Sahibə Qafarova*** *sədrlik etmişdir.*

İclasda Milli Məclisin 112 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 11.01 dəq.)
İştirak edir	101
Yetərsay	83

İclasa dəvət olunmuşlar:

Çingiz Əsgərov, Azərbaycan Respublikası Məhkəmə-Hüquq Şurasının üzvü, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi sədrinin müavini.

Kərəm Mansurov, Azərbaycan Respublikası Məhkəmə-Hüquq Şurası Aparatının rəhbəri.

Xanlar Rüstəm oğlu Vəliyev, Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Mehdi Ədalət oğlu Əliyev, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Zəfər Vahid oğlu Əhmədov, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Orxan Nadir oğlu İsmayılov, Bakı Apellyasiya Məh-

kəməsinin hakimliyinə namizəd.

Aqil Əlisa oğlu Musayev, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Elçin Qüdrət oğlu Məmmədov, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Kamran Nüsrət oğlu Muxtarov, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Taleh Valeh oğlu Musayev, Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Vüqar Ələkbər oğlu Musayev, Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Əli Abdulla oğlu Əliyev, Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Ceyhun Əmir oğlu Quliyev, Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Mirlətif Süleyman oğlu Sadıqov, Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

Cavid Rizvan oğlu Sultanov, Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd.

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. X.R.Vəliyevin Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi təyin edilməsi haqqında.
2. M.Ə.Əliyevin Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi təyin edilməsi haqqında.
3. Bakı Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin və vəzifədən azad edilməsi haqqında.
4. Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.
5. Şəki Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.

6. Şirvan Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin və vəzifədən azad edilməsi haqqında.

7. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsində, "Sosial sığorta haqqında", "Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında", "Uşaq hüquqları haqqında", "Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında", "Dövlət qulluqçularının ayrı-ayrı kateqoriyaları üçün qısaldılmış iş vaxtı haqqında", "Dövlət rüsumu haqqında", "İcra haqqında", "Ünvanlı dövlət sosial yardımı haqqında", "Sosial müavinətlər haqqında", "Əmək pensiyaları haqqında", "Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında" Konvensiyaya qoşulmaq barəsində", "Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında" və "Məşğulluq haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

8. "Kredit büroları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

9. "Enerji resurslarından səmərəli istifadə və enerji effektivliyi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

10. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində, "Valyuta tənzimi haqqında", "Kommersiya sirri haqqında", "Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət re-

yestri haqqında”, “Banklar haqqında”, “Sığorta fəaliyyəti haqqında”, “Bank olmayan kredit təşkilatları haqqında”, “İnvestisiya fondları haqqında”, “Qiymətli kağızlar bazarı haqqında”, “Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında” və “Ödəniş xidmətləri və ödəniş sistemləri haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

11. Azərbaycan Respublikasının 1997-ci il 3 oktyabr tarixli 377-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Hərbi xidmətkeçmə haqqında” Əsasnamədə dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

12. “Dövlət rüsumu haqqında” və “Lisenziyalar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

13. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalar Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

14. “Lisenziyalar və icazələr haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 24 oktyabr tarixli 1007-VIQD nömrəli Qanununun icrası ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi.

15. “İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi haqqında”, “Üzümçülük və şərabçılıq haqqında”, “Dərman vasitələri haqqında” və “Reklam haqqında” Azərbaycan Respubli-

kasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

16. "Sosial xidmət haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

17. "Mediasiya haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

18. "Baytarlıq haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

19. "Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri İntizam nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında", "Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri Qarnizon və qarovul xidmətləri nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında", "Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri Daxili xidmət nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında", "Hərbi xidmətkeçmə haqqında" Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə" və "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

20. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində və "İcra haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

21. "Hərbi xidmətkeçmə haqqında" Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə" və "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

22. “Əmək pensiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Səyyad Salahlı, Zahid Oruc, Fazil Mustafa, Elman Nəsirov, Rizvan Nəbiyev, Azay Quliyev, Sahib Alıyev, Müşfiq Məmmədli, Tural Gəncəliyev, Kamal Cəfərov, Ceyhun Məmmədov

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.09 dəq.)
Lehinə	111
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	111

Nəticə: Qəbul edildi

1. X.R.Vəliyevin Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi təyin edilməsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Nizami Səfərov, Xanlar Vəliyev

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.50 dəq.)
Lehinə	109

Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs verrmədi	0
İştirak edir	111

Nəticə: Qəbul edildi

2. M.Ə.Əliyevin Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi təyin edilməsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Nizami Səfərov, Hikmət Məmmədov, Bəhruz Məhərrəmov, Arzuxan Əlizadə

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.07 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	6
İştirak edir	105

Nəticə: Qəbul edildi

3. Bakı Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin və vəzifədən azad edilməsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.07 dəq.)
Lehinə	107
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi	0
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

4. Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.08 dəq.)
Lehinə	108
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	108
Nəticə: Qəbul edildi	

5. Şəki Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.08 dəq.)
Lehinə	108
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	108
Nəticə: Qəbul edildi	

6. Şirvan Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin

və vəzifədən azad edilməsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Çingiz Əsgərov

Təklif: Qərar qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.09 dəq.)
Lehinə	108
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	109

Nəticə: Qəbul edildi

7. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsində, "Sosial sığorta haqqında", "Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında", "Uşaq hüquqları haqqında", "Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında", "Dövlət qulluqçularının ayrı-ayrı kateqoriyaları üçün qısaldılmış iş vaxtı haqqında", "Dövlət rüsumu haqqında", "İcra haqqında", "Ünvanlı dövlət sosial yardımı haqqında", "Sosial müavinətlər haqqında", "Əmək pensiyaları haqqında", "Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında" Konvensiyaya qoşulmaq barəsində", "Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında" və "Məşğulluq haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Res-

publikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev, Əli Hüseynli, Hicran Hüseynova, Azər Əmiraslanov, Rəşad Mahmudov, Zahid Oruc

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.14 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs verməd i	0
İştirak edir	102

Nəticə: Qəbul edildi

8. "Kredit büroları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Azər Əmiraslanov

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.15 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102

Nəticə: Qəbul edildi

9. "Enerji resurslarından səmərəli istifadə və enerji

effektivliyi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Sadiq Qurbanov

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.15 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104

Nəticə: Qəbul edildi

10. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində, "Valyuta tənzimi haqqında", "Kommersiya sirri haqqında", "Hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatı və dövlət reyestri haqqında", "Banklar haqqında", "Sığorta fəaliyyəti haqqında", "Bank olmayan kredit təşkilatları haqqında", "İnvestisiya fondları haqqında", "Qiymətli kağızlar bazarı haqqında", "Cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə haqqında" və "Ödəniş xidmətləri və ödəniş sistemləri haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Azər Əmiraslanov, Əli Hüseynli

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.17 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	106

Nəticə: Qəbul edildi

11. Azərbaycan Respublikasının 1997-ci il 3 oktyabr tarixli 377-IQ nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş "Hərbi xidmətkeçmə haqqında" Əsasnamədə dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Arzu Nağıyev

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.18 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	103

Nəticə: Qəbul edildi

12. "Dövlət rüsumu haqqında" və "Lisenziyalar və icazələr haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Azər Əmiraslanov

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.19 dəq.)
Lehinə	106
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	106

Nəticə: Qəbul edildi

13. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalar Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.20 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	104

Nəticə: Qəbul edildi

14. "Lisenziyalar və icazələr haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 24 oktyabr tarixli 1007-VIQD nömrəli Qanununun icrası ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası

qanununun layihəsi.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Azər Əmiraslanov, Tahir Rzayev

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.24 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102

Nəticə: Qəbul edildi

15. "İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi haqqında", "Üzümçülük və şərabçılıq haqqında", "Dərman vasitələri haqqında" və "Reklam haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Azər Əmiraslanov, Tahir Rzayev, Rəşad Mahmudov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.26 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	104

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci və 2-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.27 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 3-cü və 4-cü maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.27 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	104

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.28 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	102

Nəticə: Qəbul edildi

16. “Sosial xidmət haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.29 dəq.)
Lehinə	106
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	107

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1–4-cü maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.30 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	105

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 5–8-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.30 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.30 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1

İştirak edir 103
Nəticə: Qəbul edildi

17. “Mediasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.37 dəq.)
Lehinə	106
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	106

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1–3-cü maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.37 dəq.)
Lehinə	106
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	107

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 4–6-cı maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.38 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	106

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 7–9-cu maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.38 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 10–12-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.38 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 13–15-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.39 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 16-cı və 17-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.39 dəq.)
Lehinə	108
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	108

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.39 dəq.)
Lehinə	107
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	108

Nəticə: Qəbul edildi

18. "Baytarlıq haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Rzayev

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.40 dəq.)
Lehinə	106
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	106

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.41 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.41 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.42 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104

Nəticə: Qəbul edildi

19. "Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri İntizam nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında", "Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri Qarnizon və qarovul xidmətləri nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında", "Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri Daxili xidmət nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında", "Hərbi xidmətkeçmə haqqında" Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə" və "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Arzu Nağıyev,

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.50 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103

Nəticə: Qəbul edildi

20. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsində və “İcra haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Zahid Oruc

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.59 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105

Nəticə: Qəbul edildi

21. “Hərbi xidmətkeçmə haqqında” Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə” və “Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Res-

publikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Arzu Nağıyev

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.02 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105

Nəticə: Qəbul edildi

22. "Əmək pensiyaları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev, Əli Məsimli, Aydın Hüseynov

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.17 dəq.)
Lehinə	107
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	108

Nəticə: Qəbul edildi

Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin sədri **Sahibə Qafarova**

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

11 aprel 2025-ci il. Saat 11.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədri ***Sahibə Qafarova*** *sədrlik edir*

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, hörmətli qonaqlar, hörmətli media nümayəndələri, hamınızı xoş gördük.

Hörmətli deputatlar, xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçin. Buyurun.

Qeydiyyat	(saat 11.01 dəq.)
İştirak edir	101
Yetərsay	83

Çox sağ olun, yetərsay var, iclasa başlaya bilərik.

Hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, Milli Məclis sədrinin başçılığı ilə nümayəndə heyəti aprelin 4-dən 7-dək Özbəkistan Respublikasında işgüzar səfərdə olmuşdur. Səfərdə məqsəd Qoşulmama Hərəkatı Parlament Şəbəkəsinin dördüncü konfransını təşkil edib iştirak etmək, həmçinin Parlamentlərarası İttifaqın 150-ci Assambleyasında və Assambleya çərçivəsində keçirilən Asiya Parlament Assambleyasının Koordinasiya iclasında iştirak

etmək idi.

Xatırladım ki, bu gün Milli Məclisin sədri 5 beynəlxalq parlament təşkilatına sədrlik edir. Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsi və Asiya Parlament Assambleyası onlardan ikisidir.

Qeyd edim ki, səfərin ilk günü nümayəndə heyətinin üzvləri Daşkənddə Heydər Əliyev meydanında oldular. Orada biz Ulu Öndərin abidəsini ziyarət etdik və onun əziz xatirəsini ehtiramla yad etdik.

Hörmətli həmkarlar, Qoşulmama Hərəkatı Parlament Şəbəkəsinin dördüncü konfransında Hərəkatın üzvü olan dövlətlərin parlamentlərindən və beynəlxalq təşkilatlardan 48 nümayəndə heyəti, başqa sözlə, 280-dən artıq nümayəndə iştirak etdi.

Azərbaycanın sədrliyi ilə konfransda "Bandunq ruhunun 70 illiyinin qeyd olunması: Bandunq prinsiplərinin dəstəklənməsində parlamentlərin rolu" mövzusunda müzakirələr aparıldı. Giriş nitqimdə mən Qoşulmama Hərəkatının təməlində dayanan Bandunq prinsiplərinin bu gün üçün əhəmiyyətindən danışdım. Qeyd etdim ki, suverenlik, ərazi bütövlüyü, bərabərlik, daxili işlərə qarışmamaq, ədalətə hörmət və beynəlxalq öhdəliklər kimi prinsiplərə ciddi əməl olunması bütün xalqların dinc yanaşı yaşaması və daha yaxşı gələcək naminə səmərəli əməkdaşlığı üçün vacibdir.

2019–2024-cü illərdə Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatına sədrlik etdiyini xatırlatdım. Onu da vurğuladım ki, Qoşulmama Hərəkatının sədri kimi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyevin bir sıra təşəbbüsləri Hərəkatın üzvləri arasında həmrəyliyin, qarşılıqlı dəstəyin və əməkdaşlığın gücləndirilməsi,

habelə onun institusional inkişafı üçün həyati əhəmiyyət kəsb etmişdir. Cənab Prezidentin təşəbbüsü ilə Parlament Şəbəkəsinin yaradılmasının Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatına sədrliyinin mühüm nailiyyətlərindən biri olduğunu bildirdim.

Konfransdakı çıxışımda Parlament Şəbəkəsinə rəhbərlik etdiyim 3 il ərzində görülmüş işlər haqqında danışdım. İlk növbədə ötən dövr ərzində Şəbəkənin institusional inkişafı üzrə mühüm addımlar atılmışdır. Belə ki, büro və 4 daimi komitə yaradılmış, Şəbəkənin fəaliyyətinin daha da təkmilləşdirilməsi istiqamətində nizamnaməyə müvafiq dəyişikliklər edilmişdir.

Qeyd olunan dövrdə Parlament Şəbəkəsinin beynəlxalq əlaqələrinin gücləndirilməsi məqsədi ilə 8 təşkilatla əməkdaşlıq memorandumları imzalanmış, 6 təşkilatda müşahidəçi statusu əldə edilmişdir. Hazırda 7 təşkilat da Parlament Şəbəkəsində müşahidəçi statusuna malikdir.

Hörmətli həmkarlar, konfransda təşkilati məsələlərə baxıldı. Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsinə Milli Məclisin sədrliyinin növbəti 3 illik dövr üçün yenilənməsi qərara alındı.

Konfransın yekununda Daşkənd Bəyannaməsi qəbul olundu. Bəyannamədə digər mühüm məsələlərlə yanaşı, Qoşulmama Hərəkatına üzv dövlətlərdə yaşayış yerlərini zor gücü ilə dəyişməyə məcbur qalmış insanların, o cümlədən Qərbi Azərbaycan İcmasının sülh yolu ilə təhlükəsiz şəraitdə və ləyaqətlə ata-baba torpaqlarına qayıtmaq hüququna dəstək ifadə edilmişdir.

Xatırladım ki, bu, artıq ikinci dəfədir, Azərbaycanın sədrlik etdiyi təşkilatda, – bundan əvvəl bilirsiniz ki, Asiya Parlament Assambleyasının bəyannaməsində, – bu

gün isə Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsində Qərbi Azərbaycan mövzusu öz əksini tapmışdır.

Hörmətli həmkarlar, Parlamentlərarası İttifaqın 150-ci Assambleyası "Sosial inkişaf və ədalət naminə parlament fəaliyyətləri" mövzusuna həsr edilmişdi. Mən həmin Assambleyada çıxış etdim və çıxışımda bu günün aktual məsələləri, o cümlədən dünyada baş verən münaqişələr və geosiyasi gərginlik, iqtisadi bərabərsizlik, ekoloji və digər çağırışlar, sosial inkişaf məsələləri və onların həlli yolları barədə fikirlərimi bölüşdüm.

Xüsusən sosial inkişaf məsələləri ilə bağlı Azərbaycanın təcrübəsi və nailiyyətləri haqqında geniş məlumat verdim. Konstitusiyamızın müvafiq müddəalarına uyğun olaraq, parlament tərəfindən müxtəlif sahələrə aid əsas qanunların qəbul edildiyini və mövcud qanunların daim təkmilləşdirildiyini bildirdim.

Hörmətli həmkarlar, qeyd edim ki, Azərbaycanın sədrliyi ilə Asiya Parlament Assambleyasının koordinasiya iclası da keçirilmişdir. Həmin iclasda Assambleyanın bu ilin fevral ayında Bakıda keçirilmiş 15-ci plenar iclasının yekunlarının əlverişli imkanlar yaratdığını bildirdim. Sədrliyimiz dövründə irəli sürülən prioritetlər barədə də danışdım. Bu prioritetlər Asiya Parlament Assambleyasının institusional imkanlarının inkişafı, üzvlərin sıralarının genişləndirilməsi və mövcud orqanların effektivliyinin artırılması ilə bağlıdır.

Hörmətli həmkarlar, həmçinin qeyd etdim ki, Asiya Parlament Assambleyası konstruktiv dialoq və əməkdaşlıq üçün mühüm çoxşaxəli bir qurumdur.

Hörmətli həmkarlar, işgüzar səfər çərçivəsində bir sıra ikitərəfli görüşlər də keçirildi. Özbəkistan Respublikasının

Prezidenti cənab Şavkat Mirziyoyev ilə söhbət zamanı ölkələrimiz və xalqlarımız arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin ruhuna uyğun olaraq, parlamentlərimizin geniş əməkdaşlıq əlaqələrinə malik olmasından məmnunluq ifadə edildi.

Bundan başqa, hörmətli həmkarlar, 9 ikitərəfli görüş keçirdim. Onlardan Parlamentlərarası İttifaqın Baş katibi, Asiya Siyasi Partiyaları Beynəlxalq Konfransı Daimi Komitəsinin sədri, Rusiya, Pakistan, Bəhreyn, İsrail, Mərakeş parlamentlərinin sədrləri ilə, həmçinin Tolerantlıq və Sülh Təşkilatının, Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun rəhbərləri ilə də görüşlərdə ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlıq məsələləri nəzərdən keçirildi.

Hörmətli həmkarlar, həmçinin həmin Konfransın 2-ci günündə Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsi ilə Tolerantlıq və Sülh Təşkilatı, eləcə də Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondu arasında memorandumlar imzalandı.

Hörmətli həmkarlar, mən hesab edirəm ki, Özbəkistan Respublikasına işgüzar səfər uğurlu oldu və bununla əlaqədar nümayəndə heyətinin hər bir üzvünə öz dərin minnətdarlığımı bildirirəm.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, gündəliyin qəbul olunmasına da münasibət bildirəsiniz. Gündəlik sizə paylanıb. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.09 dəq.)
Lehinə	111
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	111

Nəticə: Qəbul edildi

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, həmişə olduğu kimi, gündəliklə, ya da gündəmdə olan məsələlərlə bağlı kimin nə sözü var, buyurun, yazılın. 10 nəfər çıxış edə biləcək. Fərid müəllim, 10 nəfərin siyahısı qalsın, qalanını silsinlər.

Səyyad Salahlı. Buyurun.

Səyyad Salahlı. Sağ olun, hörmətli sədr. Azərbaycan mətbuatının çox şərəfli və ləyaqətli nümunələrindən biri olan "525-ci qəzet"in 5 aprel sayında Azərbaycanın xalq yazıçısı, görkəmli ictimai-siyasi xadim, SSRİ dövründə ən məşhur jurnalistlərdən biri Elmira Axundovanın "Heydər Əliyev və yaradıcı ziyalılar" mövzusu ilə bağlı bir məqaləsi çap olunub. Burada çox ibrətamiz bir şey var və fikrimin də canı məhz bu istiqamətə yönələcək.

Heydər Əliyev həmin vaxt Türkiyədə işləyən bütün soydaşlarımızı geri qaytarmaq istəyirdi. Arzu edirdi ki, bizim bütün istedadlarımız vətənə toplanıb yaradıcılıqlarına da burada davam etsinlər. Həmin görüşümüzdə o dedi: "Bəsdir, müqavilənizi bitirin, evinizə qayıdın. Mən istəyirəm ki, siz burada olasınız və öz məktəbinizi, Fidan və Xuraman Qasımovalar məktəbini məhz burada yaradasınız. Burada öz akademiyanızı təsis edəsiniz".

Ulu Öndərin təkidi ilə hər iki görkəmli Azərbaycan müğənnisi qayıdıb vətənə gəldilər. Bizim milli, dövlət bayramlarımızda öz janrları ilə iştirak etdilər, ifa etdilər və bizim bütün diplomatik korpusun nümayəndələri, həm də xaricdən gələnlər gördülər ki, bizim Avropa səviyyəsində, Avropanın ən məşhur operalarının partiyalarını onlar səviyyəsində ifa edən insanlarımız var, mədəniyyət xadim-

lərimiz var, ziyalılarımız var. Bu, böyük bir məktəbdir.

Mən bu istiqamətdən çıxış edərək daha bir məşhur nümayəndəmiz haqqında və onun Azərbaycana dönməsi barədə fikrimi izhar etmək istəyirəm. Bu, Cahangir Zeynalovdur. Məşhur Cahangir Zeynalovun nəvəsi, Nəsibə Zeynalovanın oğlu Cahangir Zeynalovdur. O, Adanada teatr yaradıb, orada dərs deyir, o insanlara elm öyrədir.

Mən xatırlayıram ki, 2009-cu ildə Qorkinin "Həyatın dibində" pyesini gətirmişdi. Bütün İstanbul elitası, sənət elitası hamısı orada idi və tamaşa gedə-gedə onlar "Allah, Allah" deyib heyrətlərini bildirirdilər.

Cahangir Zeynalovun traktovkası o qədər uğurlu və sanballı idi ki, xüsusən baş rolun ifaçısı haqqında hamı bir-birinə deyirdi, Cahangir bəy bunu Bakıdan özü ilə gətirib. O qədər o obraza bir səliqə-sahman vermişdi.

İndi mətbuatda da oxudular, sənət məbədimizdə davadalaş gedir. Hətta qəzetlərin biri yazır ki, yumruqlaşmaya qədər qalxıblar. Görün, sənət camiəmiz nə vəziyyətdədir. Məsələ burasındadır ki, keçid dövrünün...

Sədrlik edən. Səyyad müəllim, 3 dəqiqə vaxtınız var.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Yaxşı, birinci çıxış edirsiniz, ağsaqqal adamsınız. 1 dəqiqə verin.

Səyyad Salahlı. Çox təşəkkür edirəm. Bu adamla maraqlanmaq lazımdır, dəvət etmək lazımdır. Sahibə xanım, hələ ki, istedadlara kömək edir, güzəşt edirlər. İstedad 100 ildə bir dəfə yetişir. Biz onun kinoda, teatrda oynadığı rolları xatırlayırıq. Mən çox arzu edərdim ki, bu adam gəlib sənətimizdəki bu boşluğu doldursun, ona diqqət yetirilsin. O, burada məktəbini yaratsın, aktyorları oynatsın. Bu adam Adanada heç nədən böyük teatr yaradıb. Orada

da böyük pedaqoji fəaliyyətlə məşğuldur.

Çox arzu edirəm, Ulu Öndərin yolunu, sözünü davam edərək demək istəyirəm ki, əlaqədar təşkilatlar bu adamla danışıb bunu vətəninə qaytarsınlar. Bizim başqa sənətkarlarımız da var. Onlar gəlib vətəndə işləməlidirlər. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Ulu Öndərin hər bir sahədə işi davam etdirilir.

Zahid Oruc. Zahid müəllim, sualınız, istəyiniz var? Buyurun.

Zahid Oruc. Hörmətli sədr, söz verdiyinizə görə təşəkkür edirəm. Birinci növbədə hər birimiz uğurlu səfərinizi alqışlayırıq. Keçirilən milli, dövləti əhəmiyyətli görüşlərinizi təqdir edirik. Üzrxahlıq edirəm, ADA Beynəlxalq Forumu haqqında sözlərim var. Bəlkə istisna hal kimi mümkün olsa, sonda söz versəniz, minnətdar olardım. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Yaxşı, verərəm. Fazil Mustafa. Fazil müəllim, buyurun.

Fazil Mustafa. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Hökumətin hesabatı zamanı tərəfimizdən qəzalı binaların vəziyyəti ilə bağlı məsələ gündəmə gətirilmişdi. Mən ölkənin Baş naziri cənab Əli Əsədova təşəkkür etmək istəyirəm. Dərhal bu məsələdən sonra şəxsimizə həm yazılı, həm də şifahi formada görüləcək işlər barədə kifayət qədər məlumatlandırıcı xarakterli sənəd göndərdi və aydın oldu ki, hökumətin bu istiqamətdə çox ciddi planları var.

Təbii, indi anlaşılan budur ki, 16 minə yaxın mənzil yenidən tikilməlidir. Bu da böyük masştablı işdir. Bu məsələ də bu günlərdə problemin aktuallığını üzə çıxaran mülkiyyətdə olan evin ekskavatorçu tərəfindən, tikinti

şirkəti tərəfindən qanunsuz şəkildə sökülməsi məsələsi ilə gündəmə gəldi. Təbii ki, bu, əsassız, qanunsuz addım idi. Amma elə təsəvvür yarandı ki, burada, sadəcə, ancaq mülkiyyətçinin hüququndan söhbət gedir. Amma sahibkarların hüququnun qorunması məsələsi də aktual məsələ kimi gündəmə gətirilməlidir.

İndi 16 min mənzilin tikintisi zamanı sahibkarların bu sahəyə istiqamətlənməsi çox çətinləşibdir. Təsəvvür edin ki, çox sayda insanlar icazə alıblar, müxtəlif mərhələləri keçiblər. Bu mərhələləri hansı çətinliklərlə keçiblərsə, hamıya da bəllidir. Amma bütövlükdə, tikintini başlaya bilmirlər. Səbəbi nədir? Bir sahədə 70-72 insan yaşayır, mənzillər var. Bunun 70 nəfəri ilə razılaşırlar, 2-si ilə razılaşmırlar. İkisi ilə razılaşmayanda, deməK, bu, 3 ay, 4 ay, 5 ay uzanır. Hər dəfə də vaxt uzandıqca bazarda qiymətlər qalxır və sahibkar üçün artıq mənzillərin tikilməsi rentabelli olmur. Ona görə də bu, çox ciddi mübahisələr yaradır.

Təbii, mülkiyyətçi kimi vətəndaş haqlıdır, hər kəs istəyər ki, öz mülkiyyətini baha qiymətə satsın. Amma burada optimal qiymətləndirmə məsələsində mübahisələr çıxır.

Burada nə təklif səsləndirmək istəyirəm? Mütləq bizim məhkəmə praktikasında ya tövsiyəedici, ya plenum qərarı, ya da hansısa bir formada bu, tətbiq olunmalıdır, optimal qiymətlər müəyyən olunmalıdır. Yəni nə qədər mənzilin kvadratından artıq mənzil verilməlidir və minimum nə qədər vəsait ödənməlidir ki, problem dərhal həll olunsun və tikinti başlasın. Çünki belə getsə, bu, uzandıqca sahibkarlar bu sahəyə vəsait yatırmağa maraqlı olmayacaqlar və qəzalı binalar da problem olaraq qalacaqdır. Bu baxımdan mən diqqət çəkmək istərdim, müvafiq qurumlar

həm sahibkara, həm də mülkiyyətçiyə köməkedici addımlar atsınlar ki, Azərbaycan cəmiyyəti tez bir zamanda bu sıxıntıdan qurtarmış olsun. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Elman Nəsirov. Buyurun.

Elman Nəsirov. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar. Hörmətli xanım sədr, ilk növbədə mən Sizi Özbəkistan Respublikasına olduqca uğurlu işgüzar səfəriniz münasibəti ilə təbrik edirəm. Olduqca qürurverici faktdır ki, xüsusi ilə son zamanlar Azərbaycan parlament diplomatiyası özünün inkişafında, doğrudan da, daha da irəli gedir və çox ciddi nəticələr ortadadır.

Mən çıxışımda ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin ADA Universitetində keçirilən "Yeni dünya nizamına doğru" mövzusunda beynəlxalq forumda çıxışında səsləndirdiyi strateji əhəmiyyətli məsələlər və onların içərisində daha çox biri üzərində dayanmaq istəyirəm. Bu da, heç şübhəsiz ki, Ermənistan–Azərbaycan münasibətlərinin indiki vəziyyəti və perspektivləri ilə bağlı məsələdir.

Cənab Prezident vurğuladı ki, top Ermənistan tərəfdədir, yəni biz əlimizdən gələni etmişik. Bizi ittiham etməsinlər ki, guya Ermənistan sülh müqaviləsi imzalamaq istəyir, amma Azərbaycanın belə bir niyyəti yoxdur. Bu, qətiyyən belə deyil. Bu, bir feyk məlumatdır, bu, yalandır. Reallıq isə odur ki, biz sülh müqaviləsi ilə bağlı 5 baza prinsipinin müəllifiyik. Biz sülh istəyirik. Əgər biz sülh istəməsəydik, elə təkliflər irəli sürərdik ki, ümumiyyətlə, heç Ermənistan da sülhə gəlməzdi.

Məsələnin qəlizliyi onunla bağlıdır ki, Ermənistan sülhdən danışır, paralel şəkildə bunun ziddinə ola biləcək

başqa bir prosesə də təkan verib. Bu da odur ki, həm sülh, həm də eyni vaxtda müharibəyə hazırlaşmaq, eyni vaxtda silahlanmaq, eyni vaxtda Azərbaycanla sərhəddə atəşkəs rejimini pozmaq, istehkamlar tikmək. Bu, nə məntiqdir? Sülh istəyən dövlət beləmi addımlar atır?

Hörmətli xanım sədr, bu məsələ ilə bağlı mənim özümün bir subyektiv fikrim var ki, – bunu partiya mənsubiyyəti baxımından söyləmirəm, sadəcə, bir tədqiqatçı kimi öz subyektiv baxışımdır, – mənə elə gəlir, 2026-cı ildə Ermənistanda parlament seçkiləri keçirilənə, bunun nəticələri bəlli olana qədər Paşinyandan sülh prosesi ilə bağlı konkret, real addımlar atılmasını gözləməyə dəyməyəcək.

Məsələ ondadır ki, onda bir 2026-cı il parlament seçkiləri kabusu var. Xüsusi ilə də Gümrü şəhərində keçirilən yerli özünüidarəetmə orqanlarına seçkilərdə hakim partiyanın, əslində, məğlubiyyəti Paşinyanı xeyli qorxuya salıb və ona görə də onun üçün bir kabusdur ki, görəsən, 2026-cı il necə olacaq. Bu seçkilərin nəticələri Paşinyan üçün nə vəd edir. Ona görə də o, manevr edir, siyasi hoqqabazlıqla məşğuldur. Sanki bir addım irəli, iki addım geri atır və sülh fonu yaradır, eyni zamanda, bütün addımları ilə onun əleyhinə ola biləcək gedişlər edir. Amma unutmasın ki, Azərbaycan son dərəcə güclü dövlətdir və Azərbaycanla müharibə yolunu seçmək onun üçün elə bir...

Sədrlik edən. Sağ olun, Elman müəllim.

Rizvan Nəbiyev. Buyurun.

Rizvan Nəbiyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar. Şanlı Zəfərimizdən sonra Cənubi Qafqazda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

cənab İlham Əliyevin düşünülmüş hərbi-siyasi, diplomatik strategiyasına uyğun yeni geosiyasi reallıq yaranıb və bu geosiyasi reallığın öyrənilməsi və təbliğatı, təşviqatı bir neçə aspektdə aparılır. İctimai diplomatiya, parlament diplomatiyası və elm diplomatiyası. Son 3-4 həftədə olan tədbirlərə diqqət yetirsək, biz bunun canlı şahidi olarıq. Deyək ki, Nizami Gəncəvi Forumunun təşkilatçılığı ilə Bakıya dövlət və hökumət başçıları, xarici işlər nazirləri təşrif buyurdular və buraya gəlməkdə əsas məqsəd bu siyasi reallığın banisi cənab Prezidentlə birbaşa əlaqələrin yaradılmasıdır, kontaktların qurulmasıdır, dövlətlərarası münasibətlərin inkişafı ilə bağlı tövsiyələrin alınmasıdır.

Başqa bir istiqamət, deyək ki, elm diplomatiyası sahəsində ADA Universitetinin təşkil etdiyi siyasi forum idi. Həmin siyasi forumda elm adamları ilə kontaktda olmaq... Elmdə belə bir məsələ var, ilk mənbədən sitat vermək, ilk mənbə cənab Prezidentdir, onun fikirləridir. Biz gördük ki, 40-dan çox dövlətdən 80-ə yaxın elm adamı sual-cavab əsnasında bu fikirləri öyrənir. Bunlar multiplikatordur, öz ölkələrinə qayıtdıqdan sonra müxtəlif məqalələrin, kitabların müəllifləridir.

Başqa bir aspekt isə, təbii, parlament diplomatiyası sahəsində olan uğurlardır ki, biz Sizin rəhbərliyinizlə Daşkənd şəhərinə səfər zamanı bunun bir daha şahidi olduq. Burada protokol baxımından Azərbaycan nümayəndə heyətinə verilən diqqət həm də qalib dövlətin adına olan bir ehtiramdır, hörmətdir və bununla da, həqiqətən, fəxr etmək lazımdır ki, qalib dövlətin nümayəndə heyəti, onun rəhbərliyi necə qarşılanır.

Eyni zamanda, qoyulan mövzular çərçivəsində Azərbaycanın aktual məsələlərinin təqdimatı. Deyək ki, 150-ci

sessiyada "Parisdən Daşkəndə uzanan bir yol" Parlamentlərarası İttifaqın əsas mövzusu idi. Orada əsas məsələ nə idi? Sosial inkişaf və ədalət. O kontekstdə qoyulan məsələlər içərisində, deməli, Siz Azərbaycan Prezidentinin təsdiq etdiyi sosial inkişaf naminə milli strategiyanı təqdim etdiniz. Orada 4-cü bənd işğaldan azad olunmuş ərazilərə qayıdış məsələsidir. Həmin qayıdış kontekstində qaçqınlar məsələsi gündəmə gəldi. Eyni zamanda, Ermənistandan qovulmuş 250 min azərbaycanlının taleyi məsələsi, çox təbii bir formada, sosial məsələlərə uyğun, eyni zamanda, beynəlxalq hüququn tələblərindən irəli gələn bir məsələ. Siz eləcə də digər məsələlər barədə danışdınız.

Eyni zamanda, mən ictimai diplomatiya, elm diplomatiyası sahəsində olan tədbir çərçivəsində ADA-da cənab Prezidentin səsləndirdiyi bir fikri burada yenidən bölüşmək istəyirəm. Bu, revanşistlər adı altında Ermənistandakı hazırkı siyasi düşərgəyə verilən qiymət idi. Mən onun tarixi ilə bir az maraqlandım. Deməli, bu revanşistlər məsələsi Fransa–Prussiya müharibəsindən sonra, 1870–1871-ci illərdə Fransada bir siyasi cərəyan kimi, ekstrim siyasi cərəyan kimi formalaşıb. Məqsəd o olub ki, Elzas-Lotaringiyanı geri alsınlar, siyasi və diplomatik vəziyyəti güc tətbiqi ilə dəyişsinlər. Onlar uzun müddət parlamentdə də ekstrim bir cərəyan kimi fəaliyyət göstəriblər. Cənab Prezident tərəfindən hazırkı Ermənistanın o siyasi düşərgəsinə bunun tətbiqi tam reallığı əks etdirir. Amma Azərbaycan öz diplomatiyası...

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Rizvan müəllim düz deyir. Biz Özbəkistanda olanda hər bir addımımızda hörmət, ehtiram gördük. Təbii ki, bunların hamısı bu gün möhtərəm

cənab Prezidentə olan münasibətdir. Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə tutduğu mövqeyə münasibət idi.

Azay Quliyev. Azay müəllim, buyurun.

Azay Quliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar. Mən də möhtərəm cənab Prezidentin ADA Universitetində keçirilən "Yeni dünya nizamına doğru" adlı beynəlxalq forumda etdiyi çıxışa və bu çıxış zamanı səsləndirdiyi bir çox önəmli tezislərə diqqətinizi cəlb etmək istəyirəm. Əvvəla, onu deyim ki, cənab Prezident ilk dəfə idi, bir çox məsələlərə aydınlıq gətirdi və düşünürəm, bütün suallara çox aydın, cəsarətli şəkildə verdiyi cavablar, bilirsiniz, həm də dünya mediasında da böyük əks-sədaya səbəb oldu. Bu tezislərdən bəziləri, əlbəttə ki, Azərbaycanın strateji maraqlarına uyğun olan dövlətlərlə qurulan münasibətlərə həsr olunmuşdu.

Birinci növbədə bəlli oldu ki, hələ iki il öncə qardaş Türkiyə ilə dost İsrail dövləti arasında yaranmış gərginliyin və böhranın aradan qaldırılmasında Azərbaycan çox mühüm rol oynamışdı. Hazırda da bu iki dövlət arasında olan münasibətlərin normallaşması zamanında Azərbaycan yenə də öz sözünü deyir. Təsadüfi deyil, dünən həm İsrail tərəfindən, həm də Türkiyə tərəfindən verilən açıqlamada da bəlli oldu ki, Azərbaycan hər iki ölkənin təhlükəsizlik və müdafiə qurumlarının yüksək səviyyəli nümayəndələrinin Bakıda görüşünə ev sahibliyi edib. Ümid edirik ki, bu cür görüşlər müsbət nəticə verəcəkdir. Cənab Prezident çox haqlı olaraq qeyd etdi ki, bizim dostlarımız arasında münasibətlərin pis olması həm bizim üçün, həm onlar üçün, həm də dünya üçün yaxşı heç nə vəd etmir.

İkinci, mühüm məsələlərdən biri bu idi, cənab Prezi-

dent qeyd etdi ki, Azərbaycan Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi hakimlərinin seçilməsində iştirak etmədiyindən, məhz Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin qəbul etdiyi qərarları da tanımır və çox doğru bir yanaşmadır. Çünki əgər AŞPA-da Azərbaycanın səsvermə hüququnu məhdudlaşdırıblarsa, Azərbaycan bu prosesdə iştirak etməyibsə, heç həmin hakimləri də tanımır. Bu baxımdan da, təbii ki, onların qəbul etdiyi qərarlar da Azərbaycan üçün keçərli deyil.

Əslində, AŞPA-nın, Avropa Şurası institutlarının məhz belə yarıtmaz siyasəti, bilirsiniz ki, Qafqazda artıq təkcə Azərbaycana deyil, eyni zamanda, Gürcüstana da təsir etmişdir və Gürcüstan da faktiki olaraq AŞPA ilə əlaqələri və əməkdaşlığı kəsmişdir.

Üçüncü, mühüm məqamlardan biri ondan ibarət idi ki, bilirsiniz, deməli, USAID-in Azərbaycandakı fəaliyyəti Baş Prokurorluq tərəfindən araşdırılır. Onların ayırdığı qrantlar, Azərbaycanın daxili işlərinə müdaxilə ilə bağlı həyata keçirdikləri bütün işlər bu gün hüquq mühafizə orqanları tərəfindən araşdırılmaqdadır və ortalığa çox ciddi faktlar çıxıbdır. Cənab Prezident qeyd etdi ki, bu faktları da biz tam şəkildə araşdırıb başa çatdırdıqdan sonra, deməli, ABŞ-ın prezidentinə, Tramp Administrasiyasına təqdim ediləcəkdir.

Əlbəttə, bütün bunlar bir daha göstərir ki, Azərbaycanın dövlət başçısının indiyə qədər həyata keçirdiyi bütün siyasət və Azərbaycanın milli maraqlarına uyğun olaraq həyata keçirdiyi tədbirlər hazırda özünü doğrultmaqdadır. Bu, bir daha dünya ictimaiyyəti tərəfindən qəbul olunur və qeyd olunur. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Sahib Alıyev. Buyurun.

Sahib Alıyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, dəyərli həmkarlar. Asiya Parlament Assambleyasının bu ilin fevralında Bakı deklarasiyasında olduğu kimi, Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsinin aprelin 6-da Daşkənddə keçirilmiş IV konfransında Qərbi azərbaycanlıların öz yurdlarına qayıdış səylərinə dəstəyin ifadə olunmasını 2024-cü il 5 may "Banjul Bəyannaməsi" ilə başladılan prosesin davamı, dövlətimizin bu yöndəki səylərinə parlament diplomatiyası müstəvisində göstərilən böyük töhfə kimi qiymətləndirir, alqışlayır və qardaş Özbəkistanın başqa bir şəhərində, Səmərqənddə keçirilən Mərkəzi Asiya–Avropa Birliyi sammitindən sonra Ermənistanın Azərbaycanla Gürcüstan arasındakı kommunikasiya xətlərinin cəmi bir neçə kilometrliyində strateji gərginlik yaratmaq cəhdi haqqında danışmaq istəyirəm.

Maraqlıdır deyilmi, xanım fon der Lyayen həmin sammitdə Orta Dəhlizi "qlobal qapı" adlandırıb, o qapının açarını da Ermənistana vermək niyyətində olduqlarını açıqladıqdan dərhal sonra düşmən, bəli, məhz düşmən şərti sərhədin Qazax rayonundan keçən hissəsinin bir yerində özünün 12 ədəd 122 millimetrlik D-30 haubitsalarını döyüş mövqeyinə çıxarır, digər yerində böyük çaplı silahları hərbçilərimizə doğru tuşlayır. Bu, təsadüfdürmü? Mümkün deyil. Avropa Birliyinin Ermənistandakı casus missiyasının sevimlilərinin bu əməlindən xəbəri varmı? Fikrimcə, nəinki xəbəri var, bu yeni gərginlik ssenarisinin hətta birgə yazıldığını belə mən istisna etmirəm. Amma haylar anlamalıdırlar ki, onları belə təxribatlara sürükləyənlər Ermənistan sərhədlərini açdırmaq əvəzinə, onu büsbütün yox etdirə bilərlər.

Hay havadarları ADA-dakı beynəlxalq forumda “Azərbaycanı Mərkəzi Asiyadan ancaq Xəzər ayırır” sözlərinin nə anlam daşıdığını, Avropa Birliyindəkilərdən fərqli olaraq bizi ortaq tarix, eyni kök, dil, mental dəyərlər birləşdirdiyini, Səmərqənddəki sammitdən dərhal sonra Özbəkistan Prezidentinin cənab İlham Əliyevə niyə zəng etdiyini anlamırlarsa, öz problemləridir. Amma əmin olmaq istərdim ki, sözügedən forumda Prezidentimizin TDT-nin güc mərkəzinə çevrilməsi üçün tarixi fürsətin yarandığı, burada ləngimənin yolverilməzliyi haqda fikirlərini digər türk dövlətlərinin başçıları da bölüşürlər. Eyni zamanda, onlar Şimali Kiprə yanaşmada Azərbaycan Prezidentinin ortaya qoyduğu açıq, prinsipial və təəssübkeş mövqeyi diqqətdən qaçırmayacaqlar. Avropalılarla imzaladıqları birgə bəyanatda BMT-nin 541-ci, 550-ci qətnamələri vurğulansa da, həmin BMT Baş katibinin təşəbbüsü ilə keçirilən referendumda nədən birləşməyə “hə” deyən Şimali Kiprin deyil, “yox” deyən yunan Kiprinin Avropa Birliyinə üzv qəbul edildiyinin üzərində də düşünəcəklər. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Müşfiq Məmmədli. Buyurun.

Müşfiq Məmmədli. Hörmətli sədr, hörmətli həmkarlar. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 28 fevral tarixli 3163 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Gənclərin xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil almalarına dair 2022–2028-ci illər üçün Dövlət Proqramı” – bu, sayca 3-cü dövlət proqramıdır, – çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olan gənclərin xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində bakalavriat, magistratura və doktorantura səviyyələri

üzrə təhsilinin maliyyələşdirilməsi dünyada çox az dövlətlərin həyata keçirə bildiyi, dövlətin öz gənc vətəndaşlarına göstərdiyi atalıq qayğısının nümunəsidir. Xarici ölkələrin bu istiqamətdə, məsələn, Hindistan, Çin kimi böyük dövlətlər də daxil, bu prosesi daha çox təhsil kreditlərinin müxtəlif formaları şəklində həyata keçirdiklərinin şahidi oluruq. Azərbaycan dövlətinin təhsildə uğur qazanmış öz bacarıqlı gənclərinə bu möhtəşəm imkanı yaratmasının təhsildən sonrakı dövrdə mütəxəssis-istehsalat transformasiyası üçün də önəmli olmasını vurğulamalıyıq. Xüsusi ilə dəqiq elmlər, informasiya texnologiyaları, süni intellekt, səhiyyə və səhiyyə idarəçiliyi sahəsində olan ixtisaslara dünyada və xüsusən ölkəmizdə ciddi ehtiyac duyulması müşahidə olunmaqdadır. Bu istiqamətdə dünyanın nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil almış gənclərin real sektora yönləndirilməsi bu sahələrin də inkişafına gətirib çıxaracaqdır. Xüsusən bu sahələrdə dünya standartlarına cavab verən mütəxəssislərə ölkəmizdə ciddi ehtiyac duyulur.

Nəzərinizə çatdırmaq istəyirəm ki, magistratura və doktorantura pillələrində təhsil almış bu gənclərin Azərbaycan elminin inkişafına verəcəyi töhfələr şübhəsizdir. Bu mütəxəssislərin Azərbaycan universitetlərində elmi və akademik fəaliyyətə cəlb olunması mühümdür. Bu, gələcəkdə yerli universitetlərin ixtisaslı kadr hazırlığında mühüm rol oynayacaqdır. Lakin Azərbaycan iqtisadiyyatının yeni inkişaf dövrünə qədəm qoymasını nəzərə alaraq, ölkəmizin bu qızıl fondunu real sektora yönləndirmək də çox önəmlidir. Bu potensialdan birtərəfli qaydada istifadə etmək dövlət vəsaitlərindən istifadənin səmərəliliyini aşağı salar. Xüsusən Azərbaycanın gələcək inkişaf pers-

pektivlərinə nəzər yetirdikdə yeni sahələrin nə qədər vacib olduğu göz önündə canlanır. Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, möhtərəm cənab Prezidentin bu dövlət proqramlarının həyata keçirilməsinə göstərdiyi diqqət və qayğının Azərbaycan iqtisadiyyatının, elminin və təhsilinin inkişafına necə dəstək verdiyinin şahidi oluruq və olacağıq.

Xanım sədr, xüsusi ilə Özbəkistan səfərində Azərbaycan parlament diplomatiyasının qazandığı uğur münasibəti ilə Sizi təbrik edirəm. Bütün nümayəndə heyətinə və Azərbaycan parlamentinə bundan sonrakı fəaliyyətində də bu istiqamətdə uğur qazanmasını arzulayıram. İnanıram ki, cənab Prezidentin siyasətinin həyata keçirilməsində bu mühümdür və önəmlidir. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Tural Gəncəliyev. Buyurun.

Tural Gəncəliyev. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar. Bir neçə gün bundan öncə Xankəndi şəhərində böyük düşüncə mərkəzlərinin iştirakı ilə keçirilmiş, ADA Universitetinin təşkil etdiyi, sonradan Bakıda cənab Prezidentin iştirakı ilə davam etmiş forum cənab Prezidentin çox önəmli mesajları ilə yadda qaldı, tarixə düşdü. Elə bu gün Antalya Diplomatiya Forumu artıq start götürür ki, eyni mövzu, "Yeni dünya düzəninə doğru" mövzu orada da gündəmdədir. Bu, nəyi göstərir? Azərbaycan və Türkiyə tandeminin məhz yeni dünya düzəninə verdiyi töhfə, bu prosesin formalaşmasında oynadığı rol və xüsusi ilə də Azərbaycanın burada əsas açar ölkə kimi oynadığı rol cənab Prezident tərəfindən də vurğulandı.

Xankəndidə belə bir tədbirin keçirilməsi, təbii ki, simvolik məna daşıyır. Mən hesab edirəm, Azərbaycan yeni dünya düzəninə doğru güclü şəkildə gedir və hətta

mən ehtimal edirəm və hesab edirəm ki, yeni dünya düzəninin formalaşmasında əsas önəmli hadisələrdən biri məhz 2020-ci il 44 günlük müharibə nəticəsində bizim əldə etdiyimiz uğur oldu. Belə ki, II Dünya müharibəsindən sonra sanki dünya, beynəlxalq ictimaiyyət, beynəlxalq təşkilatlar bir ədalətsizlik formasında öz mövcudluğunu davam etdirirdi. 30 il ərzində biz işğala məruz qalmış ölkə idik. BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələri var idi, ancaq heç kim icra etmirdi. Sanki II Dünya müharibəsindən sonra yaradılmış bu sistem artıq öz effektsizliyini açıq-aşkar büruzə verirdi. Nəhayət, Azərbaycan olaraq biz buna son qoyduq. BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrini özümüz icra etdik və beləliklə də, mən hesab edirəm ki, yeni, daha ədalətli dünya düzəninə qədəm qoymuş olduq. Bu gün təsadüfi deyildir ki, məhz əldə etdiyi qələbədən sonra artıq Azərbaycan yeni bir güc mərkəzi kimi formalaşıb və ətrafına da öz dostlarını, tərəfdaşlarını cəlb etməklə məhz yeni dünya düzəninin formalaşmasına təsir edir.

Bu gün, Sahibə xanım, məsələn, Sizin iştirak etdiyiniz parlament tədbiri və ümumiyyətlə, Qoşulmama Hərəkatına bizim 4 il ərzində sədrlik etməyimizlə BMT-nin Baş Assambleyasından sonra dünyada ən böyük bir platforma, ölkələrin təmsilçiliyi üzrə təşkilat kimi olan bir qurum, bir hərəkat hansı nöqtələrə gəlib çatmışdır, bu, göz önündədir. Ümumiyyətlə, bu gün BMT, Avropa İttifaqı institutları, Avropa Şurası, Avropa Parlamenti artıq öz funksiyalarını oynaya bilmirlər. Bu gün daha çox Qoşulmama Hərəkatı, BRICS, Asiya institutları, Asiya Parlament Assambleyası kimi və nəhayət, türk dünyası və Türk Dövlətləri Təşkilatı kimi qurumların yeni dünya düzənində əsas güc mərkəzi

olacağı və bu güc mərkəzinin ürəyində də Azərbaycanın dayanacağı heç kimdə şübhə doğurmur. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Kamal Cəfərov. Buyurun.

Kamal Cəfərov. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, biz bölgədə sülhün və sabitliyin təmin olunması üçün konkret addımlar atmışıq. Bu gün hər kəsin fəxrlə istinad etdiyi sülh müqaviləsinin müəllifi də bizik, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevdir. Yaxşı xatırlayırıq, İkinci Qarabağ müharibəsi bitəndən dərhal sonra cənab Prezident sülh müqaviləsi təşəbbüsünü irəli sürəndə bəziləri buna inanmırdı. Ermənistanda da elə bilirdilər ki, vəziyyət dəyişəcək və onlar xamxəyallarla yaşayırdılar. Sülhə məcbur olunduqdan sonra da biz gördük ki, bəzi dövlətlər sülh prosesinə mane olmaq üçün qoşuldu. Məhz müzəffər İlham Əliyevin qətiyyəti və müdrikliyi ilə sülh prosesi ikitərəfli formata keçdi. Sülh müqaviləsinin bütün bəndlərinin müəllifi də bizik. Hətta sülh müqaviləsinin mətninin razılaşdırılmasını da, Ermənistanı buna məcbur edən də İlham Əliyevdir. Bütün bunlar bizim sülh istəyimizi açıq formada sübut edir. Sülhü istəməyən Ermənistandır. Onların son addımları, xüsusi ilə biz hər gün xəbər saytlarında görürük, bizim mövqelərimizi mütəmadi atəşə tuturlar, bu onu göstərir ki, sülh prosesinə onlar səmimi formada yanaşmırlar. Həm də yeni hərbi avantüraya əl atmaq niyyətindədirlər.

Birincisi, son iki ildə Ermənistan Fransa və Hindistandan müasir hərbi texnika almaq üçün milyardlarla dollar xərcləyir.

İkincisi, Ermənistanda ehtiyatda olan hərbçilər rekord müddətdə, tam on həftə ərzində toplanışa çağırılıblar. Bu,

adi təlim deyil, açıq-aydın müharibəyə hazırlıqdır.

Üçüncüsü, Ermənistan sərhəddə yeni istehkamlar qurub və bu gün də qurur. Bu istehkamlar isə müdafiə xarakterli deyil, hücum məqsədi ilə tikilmiş mövqelərdir. Plan isə açıqdır. Sərhəddə vəziyyəti qəfil dəyişmək, təxribata əl atmaq və Azərbaycanı fakt qarşısında qoymaq. Yəni onlar elə bir ssenari qurmağa çalışırlar ki, biz aqressiyanın özünə deyil, onun nəticələrinə reaksiya verməyə məcbur olaq. Lakin onlar böyük səhv edirlər. Bu təhlükəli planın həyata keçirilməsində Avropa İttifaqının "müşahidə missiyası" da xüsusi rol oynayır. Onların fəaliyyəti aydındır. Sərhəddə kəşfiyyat aparmaq, Azərbaycanın mövqelərini öyrənmək və bu məlumatları Ermənistanın hərbi komandanlığına ötürmək. Bu, beynəlxalq hüququn kobud şəkildə pozulmasıdır. Bölgədə gərginliyi artıran əsas amillərdən biridir. Ermənistanın bugünkü hakimiyyəti anlamalıdır ki, istənilən cavabı verməyə hazırıq. Biz buna qadirik, "dəmir yumruq" yerindədir. Lazım olsa, yenə işə düşəcək, daha fəlakətli nəticələrə səbəb olacaq. Ermənistan xalqı anlamalıdır ki, Ermənistanın hərbi-siyasi rəhbərliyinin bugünkü hakimiyyətinin hərbi təxribatı yalnız "Yerablur" qəbiristanlığının genişlənməsinə səbəb olacaq.

Ermənistanın rəhbərliyinin hələ də düşünməyə vaxtı var. Bu avantüra əvəzinə məhz bu hərbi təxribat üçün, vaxt qazanmaq üçün Konstitusiyalarına 2027-ci ilə qədər uzatdıqları dəyişiklikləri etsinlər, referendumlarını keçirsinlər, ATƏT-in Minsk qrupunun ləğv...

Sədrlik edən. Sağ olun.

Ceyhun Məmmədov. Buyurun.

Ceyhun Məmmədov. Hörmətli xanım sədr, öncə mən də Sizi Özbəkistana uğurlu səfər münasibəti ilə təbrik

edirəm. Səfərin və görüşlərin yüksək səviyyədə təşkil olunması, verilən önəmli bəyanatlar parlament diplomatiyasının uğurla davam etdirildiyini göstərir.

Bir neçə gün bundan əvvəl Prezident İlham Əliyevin ADA Universitetinin və Beynəlxalq Münasibətlərin Təhlili Mərkəzinin birgə təşkilatçılığı ilə keçirilən tədbirdə səsləndirdiyi bəyanatlar bu gün də dünya gündəmini zəbt etməkdədir. Bu gün deyə bilərik ki, dünyanın nəbzi Azərbaycanla döyünür.

Hər zaman olduğu kimi, bu dəfə də cənab Prezident çox cəsur, çox açıq, dəqiq mesajlar verdi və dünyada gedən proseslərlə bağlı açıq mövqeyini ortaya qoydu. Bu mesajlarda bir neçə istiqamət üzrə diqqəti çəkən məqamlar var idi. Burada bir az bundan əvvəl bizim həmkarlarımız Ermənistanla bağlı məsələlərə toxundular. Digər bir neçə məsələyə toxunuldu. Bunların içərisində önəmli bir neçə mesaj da bu gün Yaxın Şərqdə baş verən proseslərlə bağlıdır. Bu gün biz bilirik ki, Yaxın Şərqdə çox ağrılı proseslər gedir. Bu gün cənab Prezidentin həyata keçirdiyi uğurlu siyasət nəticəsində Azərbaycan Yaxın Şərqdə həyata keçirilən siyasətdə əsas aktorlardan biri kimi çıxış edir.

Bu gün İsrail–Türkiyə münasibətlərinin qorunması, bununla bağlı müzakirələrin Azərbaycanda aparılması bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan illər öncə çox düşünülmüş və uğurlu bir şəkildə İsraillə münasibətlərini qurub, inkişaf etdirib və bu münasibətlər bu gün müsəlman ölkələri arasında münasibətlərin güclənməsinə, müsəlman ölkələrində problemlərin həllinə də öz töhfəsini verir və gələcəkdə də verəcək.

Burada digər bir məsələ isə son günlər, yəqin ki, hər birimiz izləyirik, Şimali Kipr Respublikası ilə bağlı müəy-

yən proseslər getməkdədir və burada da cənab Prezident növbəti dəfə Azərbaycanın qardaş dəstəyini, Azərbaycanın ümumitürk mənafeyindən çıxış etdiyini bir daha nümayiş etdirdi. Biz bilirik ki, Azərbaycanın bu prosesdə aparıcı bir rolu var. Azərbaycan Şimali Kipr Respublikasının Türk Dövlətləri Təşkilatında statusa nail olmasında böyük bir rol oynayır və bu gün də Azərbaycan bu dəstəyi davam etdirir. Bir neçə istiqamətdə, xüsusi ilə bir daha onu qeyd etmək istəyirəm ki, həm türk dövlətləri ilə, həm də müsəlman ölkələri ilə əlaqələrin inkişafında biz cənab Prezidentin zərgər dəqiqliyi ilə siyasətini açıq-aydın müşahidə edirik. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Mən söz vermişdim. Zahid Oruc. Zahid müəllim, buyurun.

Zahid Oruc. Çox təşəkkür edirəm, hörmətli xanım sədr. ADA beynəlxalq forumunda almaniyalı tədqiqatçı Prezident İlham Əliyevdən soruşdu ki, "İsrail və Türkiyə arasında münasibətlərin normallaşması üçün dövlətinizin təşəbbüsləri varmı?" Sual, əlbəttə, ölkəmizin regional və beynəlxalq təhlükəsizliyə verdiyi tarixi töhfələrdən qaynaqlanırdı. Təkcə 2017-ci ildə ABŞ–Rusiya, 2020-ci ildə NATO–Rusiya yüksək səviyyəli görüşləri ilə qlobal nizama məhz paytaxtımızda nail olmuşdular.

Ölkəmizin barışdırıcı rolu ərazilərimiz işğalda olanda da qəbul edilib. Yaxın Şərq, Mərkəzi Asiya və Cənubi Qafqaz arasında iqtisadi-siyasi və təhlükəsizlik bağları məhz Bakıdan keçir.

Suriyada orduları üz-üzə gələn İsrail və Türkiyənin məxfi xidmət orqanları rəhbərlərinin 2 gün əvvəl paytaxtımızda görüşü qlobal təhlükəsizlik üçün misilsiz

hadisədir. Ölkəmiz Qəzzada savaşı deyil, beynəlxalq hüququ üstün tutduğu üçün hücumlara məruz qalırdı. Yəhudi və türk dünyasını toqquşdurmaq üçün erməni, Fransa, Kanada, Hindistan və onlarca digər dövlət çalışır. İsraillə gərginlik Azərbaycan–Türkiyə münasibətlərinə zərbə vurmaq istəyən qüvvələrə fürsət verirdi. Dünyada antisemitizm dalğasının yüksəlişi fonunda yəhudi icmasına örnək münasibət heç də asan deyil. Qarabağın xilaskarı İlham Əliyev İkinci Dünya müharibəsindən sonra tam və qəti qələbənin başa çatan tək savaşının qalibi kimi yeni münaqişələrin qarşısını alır. Azərbaycan islam dünyasının ən böyük yəhudi və xristian icmalarının təhlükəsiz evidir. Torpaqlarımız fərqli millətlərin və dinlərin çiyin-çiyinə şəhidliyi ilə azad olunub. İkinci Qarabağ müharibəsində qələbəmizdə İsrail silahları mühüm rol oynayıb. Azərbaycanlı yəhudi diaspor təşkilatları erməni lobbisinin dağıdıcı təsirinin qarşısını alıb.

Vaşinqton Bakı ilə əlaqələrini gücləndirmək üçün İsraildən nümunə götürə bilər. Biz Ağ Evdən hərbi yardım istəmirik. Lakin tarix müharibələrində trilyon dollarlıq iqtisadi itkilərin yüzdə biri ilə bütün məcburi köçkünlərimiz doğma evlərinə qayıda bilərdi. Halbuki Şuşada "Ağ evi" xalqımız özü tikir. 30 illik işğala dəstək verən sabiq Amerikalı prezidentlərin mirasına son qoymaq üçün indi tarixi fürsət yaranıb. 2003-cü ildə Qızılgül inqilabının liderinə çevirdikləri Saakaşvili ilə demokratiya duetinə çıxan Corc Buşdan fərqli olaraq, Donald Tramp Azərbaycanla daha yaxın münasibətlərdə olub. Ağ Evin yeni sahibi son məktubunda Prezidentimizə ehtiram və birgə işləmək çağırışını edib. İndiyə qədər heç bir ABŞ prezidenti Azərbaycana səfər etməyib. Qonşu və uzaq

dövlət rəhbərləri isə müqəddəs odu və ruhu qoca Şərqdən alıblar.

Bir vaxtlar Ağdam məscidinin bir parçasını Ulu Öndərə ad günü hədiyyəsi tək gətirən səfir Kerri Kavanonun vəfadarlığı, xeyirxahlığı unudulmayıb. Ali Baş Komandanın arxitektorluğu ilə həmin azad daş öz yerinə qoyulub, Allah evi bütövlüyünə qovuşub. Ona görə də Tanrıya dua üçün azad torpaqlarımızdakı məscidlər bütün liderlərin üzünə açıqdır.

Sədrlik edən. Sağ olun. Hörmətli həmkarlar, 11 nəfər çıxış etdi. Siz də eşitdiniz, çıxışların çoxu ADA Universitetində keçirilən beynəlxalq forumla bağlı idi. Mən təklif edirəm, burada səslənən fikirlər tək burada deyil, sosial şəbəkələrdə, ümumiyyətcə, həm mediada, həm də bizim "YouTube" kanalımız var, çox yaxşı olardı ki, bu "YouTube" kanalında bir dəyirmi masa qurulsun və burada səslənən fikirlər cəmiyyətə də çatdırılsın. Burada bizim Azərbaycanda çox tanınmış politoloqlarımız var. Burada oturan hər bir insanı Azərbaycan cəmiyyəti tanıyır. Nəyə görə bu fikirlər təkcə parlamentdə səslənməlidir? Xahiş edirəm, bu "YouTube" kanalından istifadə edin.

Fərid müəllim, Sizə tapşırıram, bu gün bu məsələ ilə məşğul olun. Mən sonra hörmətli müavinlərlə danışacağam. Bununla bağlı kimin nə fikri varsa, iclasdan sonra xahiş edirəm, şəxsən mənim özümə təkliflərinizi verin.

Burada bizim diplomatlarımız var. Bu yaxınlaradək diplomat işləyən həmkarlarımız var. Hamınız çox yaxşı bilirsiniz, möhtərəm cənab Prezidentin orada səsləndirdiyi hər bir mesajın arxasında çox böyük fikirlər, işlər var. Xahiş edirəm, bununla bağlı siz də fikirlərinizi ortalığa qoyun. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, mən çıxış

edənlərin hamısına təşəkkür edirəm.

İndi isə biz gündəliyin məsələlərinə keçirik. Bu gün biz 22 məsələyə baxacağıq. Gündəliyin ilk 6 məsələsi Milli Məclisin qərar layihələridir. Biz indi gündəliyin 1-ci məsələsinə keçirik.

Hörmətli həmkarlar, möhtərəm cənab Prezidentin təqdimatına əsasən Xanlar Rüstəm oğlu Vəliyevin Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi təyin edilməsi məsələsinə baxılmalıdır. Mən hörmətli Xanlar müəllimi yenə də salamlayıram.

Hörmətli həmkarlar, məsələyə dair Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü hörmətli Nizami Səfərov məlumat verəcək. Nizami müəllim, sözü Sizə verirəm. Buyurun.

Nizami Səfərov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Hörmətli xanım sədr, hörmətli Milli Məclisin deputatları. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyev Xanlar Rüstəm oğlu Vəliyevin Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə təyin edilməsi məsələsinə baxılması üçün Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə müraciət etmişdir. Hörmətli Xanlar Vəliyev Azərbaycanın hüquq mühafizə sistemində tanınmış şəxsdir. 1978-ci ildən 2025-ci ilin aprel ayınadək respublikanın prokurorluq orqanlarında yüksək vəzifələrdə çalışmış, 2005-ci ildən Baş prokurorun müavini, Azərbaycan Respublikasının Hərbi Prokuroru kimi fəaliyyət göstərmişdir. Ədliyyə general-leytenantıdır. Həmçinin qeyd etməliyəm ki, Xanlar müəllim elmi fəaliyyətlə də məşğul olmuşdur. Hüquq elmləri üzrə fəlsəfə doktorudur.

Möhtərəm cənab Prezident Xanlar Vəliyevin fəaliyyətini yüksək qiymətləndirmişdir. Xanlar müəllim Azərbaycan Respublikasının əməkdar hüquqşünasıdır, I və II dərəcəli "Vətənə xidmətə görə" ordenləri, "Azərbaycan Bayrağı" ordeni, "Hərbi xidmətlərə görə" medalı ilə təltif edilmişdir. Əminliklə bildirmək istərdim ki, uzunmüddətli hüquq təcrübəsinə, elmi biliklərə malik olan Xanlar Vəliyev milli məhkəmə sisteminin iyerarxiyasında əhəmiyyətli yeri tutan Konstitusiya Məhkəməsi hakiminin yüksək vəzifəsini səmərəli şəkildə peşəkarlıqla icra edəcək.

Hörmətli deputatlar, Xanlar Rüstəm oğlu Vəliyevin Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə təyin edilməsi haqqında qərarın qəbul olunmasına səs verməyinizi xahiş edirəm. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, 3 nəfər yazılıb. Əgər heç kim təkid etmirsə, səsə qoyaq.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, onda gəlin, biz qərar layihəsinə münasibət bildirək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.50 dəq.)
Lehinə	109
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	111
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qərar qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, "Konstitusiya Məhkəməsi haq-

qında" Qanunun 13-cü maddəsinə uyğun olaraq, Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəyə təyin edildiyi gün Milli Məclisin iclasında and içir. Bunu siz yaxşı bilirsiniz. Mən Konstitusiya Məhkəməsinə yeni təyin olunmuş hakimi – Xanlar Vəliyevi and içmək üçün kürsüyə dəvət edirəm. Hörmətli Xanlar müəllim, buyurun.

Xanlar Vəliyev, *Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi.*

Çox hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Hər şeydən öncə mənim Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə təyin olunmağımla bağlı Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə müraciət etdiyinə görə möhtərəm Prezidentə öz dərin minnətdarlıq borcumu ifadə edirəm. Eyni zamanda, çox hörmətli xanım sədr, Sizə və hörmətli millət vəkillərinə mənim bu vəzifəyə seçilməyimlə bağlı səs verdiyinizə görə təşəkkürlərimi bildirirəm.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsinin hakimi səlahiyyətlərini şərəflə və vicdanla yerinə yetirəcəyimə, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının aliliyini qoruyacağıma, baxdığım məsələləri müstəqil, qərəzsiz və ədalətlə həll edəcəyimə and içirəm.

Sağ olun. *(Alqışlar.)*

Sədrlik edən. Xanlar müəllim, çox sağ olun. Biz Sizi təbrik edirik və gələcək fəaliyyətinizdə də uğurlar arzulayırıq. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti 5 məsələsi möhtərəm cənab Prezidentin təqdimatları əsasında bir sıra məhkəmələrin hakimlərinin təyin və vəzifədən azad edilməsi ilə bağlıdır. Məsələlərin müzakirəsi ilə əlaqədar dəvət edilən şəxslər var. Azərbaycan Respublikası Ali

Məhkəməsi sədrinin müavini, Məhkəmə-Hüquq Şurasının üzvü hörmətli Çingiz müəllim Əsgərov, Məhkəmə-Hüquq Şurası Aparatının rəhbəri hörmətli Kərəm Mansurov və hakimliyə hörmətli namizədlər iclasımızda iştirak edirlər. Mən qonaqlarımızın hamısını bir daha salamlayıram.

Hörmətli həmkarlar, bu məsələlərə dair qərar layihələrinə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində baxılmışdır. Odur ki, Nizami müəllim, bu gün Sizin vəzifənizdir. Mən Sizə söz verirəm, xahiş edirəm, layihələr barəsində məlumat verin. Buyurun.

Nizami Səfərov. Hörmətli xanım sədr, hörmətli deputatlar, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti müvafiq məhkəmə instansiyalarına hakimlərin təyin edilməsi və tutduqları vəzifədən azad olunması ilə bağlı bir sıra məsələləri Milli Məclisin müzakirəsinə təqdim etmişdir. Dövlət başçısının təqdimatına əsasən hakim korpusunu təmsil edən 1 nəfərin Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi, 3 nəfərin Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi, 2 nəfərin Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi, 2 nəfərin Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi, 4 nəfərin Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi təyin edilməsi nəzərdə tutulur. Hakim vəzifələrinin dəyişdirilməsi ilə bağlı apellyasiya instansiyası məhkəmələrinin 4 hakiminin tutduqları vəzifədən azad olunması təqdimatda öz əksini tapmışdır.

Hörmətli deputatlar, nəzərinizə çatdırmaq istərdim ki, "Məhkəmə-hüquq sistemində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 3 aprel tarixli Fərmanında nəzərdə tutulan istiqamətlər üzrə Məhkəmə-Hüquq Şurası tərəfindən məhkəmə fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi üçün ardıcıl və səmərəli for-

mada fəaliyyət aparılır. Ədalət mühakiməsinin keyfiyyətinin yüksəldilməsi məqsədi ilə hakim korpusunun böyük təcrübəyə malik olan, həm də gənc və peşəkar hüquqşünaslarla komplektləşdirilməsinin nəticəsində hakim korpusunun say tərkibi ilk dəfə olaraq ən yüksək həddə, 628 nəfərə çatdırılıb. Yaxın zamanda daha 38 hakimliyə namizəd birinci instansiya məhkəmələrinə təyinatlarını gözləyir.

Hazırda hakimliyə namizədlər müsahibə mərhələlərində topladığı ballara uyğun olaraq, özlərinə vakant vəzifələri seçirlər. Son il ərzində 93 hakimliyə namizəd bu qaydada seçim edib. 2023–2024-cü illərdə 281 hakim barəsində təyinatlar aparılmışdır. Maraq doğuran məqamlardan biri də ondan ibarətdir ki, hazırda məhkəmə sistemində 164 qadın hakim çalışır. Hakimlərin qiymətləndirmə prosesində şəffaflığın təmin edilməsi məqsədi ilə "Elektron məhkəmə" informasiya sisteminin tərkibinə hakimlərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün elektron platforma yaradılması nəzərdə tutulmuşdur. Platformada hər bir hakimə aid şəxsi kabinet yaradılır. Hakimlərin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsinə dair bütün məlumatların elektron platformaya əlavə olunması təmin edilir və hakimlərə zəruri hesab etdikləri məlumatları şəxsi kabinetə daxil etmək imkanı yaradılır. Bir çox statistik məlumatlar avtomatik qaydada kabinetdə yerləşdiriləcəkdir.

Hörmətli deputatlar, iki mühüm tədbir barədə sizi məlumatlandırmaq istərdim. Cari il fevralın 28-də 400-dən çox hakimin, həmçinin Məhkəmə-Hüquq Şurası üzvlərinin iştirakı ilə Azərbaycan Hakimlərinin Birinci Forumu keçirilib, bu tədbirdə məhkəmə-hüquq sahəsində görülən işlər, aparılan islahatlar, müvafiq çağırışlar və qarşıda

duran məsələlər müzakirə edilərək konkret addımların atılması nəzərdə tutulub.

Böyük rezonansa səbəb olan digər məsələ 11 və 17 oktyabr tarixlərində Bakı şəhərində Beynəlxalq Hakimlər Assosiasiyasının 67-ci Baş Assambleyasının iclasının keçirilməsidir. Tədbirdə 93 ölkədən 400-ə yaxın hakimin, tanınmış hüquqşünas alimlərin və beynəlxalq ekspertlərin iştirakı ilə məhkəmələrin fəaliyyətinə aid müxtəlif mövzular üzrə plenar sessiyaların, tematik panel müzakirələrinin və işçi qrup toplantılarının keçirilməsi nəzərdə tutulur. Hesab edirəm ki, belə bir beynəlxalq forumun Azərbaycanda keçirilməsi həmçinin ardıcıl məhkəmə-hüquq islahatlarına göstərilən etimadın nəticəsidir.

Hörmətli deputatlar, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyev tərəfindən Milli Məclisin müzakirəsinə təqdim edilən məsələlər üzrə müvafiq qərarların qəbul edilməsinə səs verməyinizi xahiş edirəm. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Nizami müəllim.

Çıxış etmək istəyənlər var. Hikmət Məmmədov. Hikmət müəllim, buyurun.

Hikmət Məmmədov. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Məhkəmə hakimiyyəti Azərbaycanda üç hakimiyyət qolundan biridir və dövlət adından ədaləti təmin edir. Ona görə mən düşünürəm ki, son dövrlərdə Azərbaycan Prezidenti tərəfindən verilən tapşırıqlar, Ali Məhkəmədə aparılan islahatlar, bütövlükdə, məhkəmə sistemimizə yeni keyfiyyət qazandırır. Elə yeni hakimlərin apellyasiya məhkəməsinə təyinatı da bu məqsədi daşıyır, bu məqsədi güdür. Mənə elə gəlir ki, bu, çox böyük məsuliyyətdir. Həm hakimiyyətin üçüncü

qolunun ədaləti nümayiş etdirməsi, həm də vətəndaş məmnunluğunun yaradılması baxımından.

Hər bir millət vəkili fəaliyyəti dövründə seçicilər tərəfindən müxtəlif şikayətlər qəbul edir. Ədalət naminə qeyd etmək lazımdır ki, son dövrlərdə məhkəmə qərarlarından şikayətlər get-gedə azalmaqdadır. Mənə elə gəlir ki, bu da təyin olunan hakimlərin və məhkəmə sistemində aparılan islahatların ilkin nəticələridir. Ona görə də mən düşünürəm ki, hazırda dövlət adından dövlətin ədalətini nümayiş etdirmək kimi böyük bir məsul vəzifəni üzərinə götürən hakimlərimiz bu ənənəni davam etdirəcəklər. Ona görə də mən bu qanun layihəsinə səs verəcəyəm və uğurlar arzulayıram. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Bəhruz Məhərrəmov. Buyurun.

Bəhruz Məhərrəmov. Çox sağ olun. Çox hörmətli sədr, əziz həmkarlar, Məhkəmə-Hüquq Şurasının hörmətli rəhbərliyi, möhtərəm hakimlər, yuxarı instansiya məhkəmələrinə hakimlərin təyinatı ilə bağlı möhtərəm Prezidentin təqdimatını birmənalı şəkildə dəstəkləyirəm. Bu gün qlobal miqyasda ikili standartlara əsaslanan və dünyada gücün hüquqa qalib gəldiyi elə bir konfiqurasiyada yaşayırıq ki, hakim işləmək, həqiqətən, çətin məsələdir. Təbii ki, Azərbaycan daxilində məhkəmə hakimiyyətinin müstəqilliyi qarşısında heç bir əngəl mövcud deyil. Əksinə, məlumdur ki, Azərbaycan Konstitusiyasının 8-ci maddəsinin dördüncü hissəsinə əsasən Azərbaycan Prezidenti məhkəmə hakimiyyətinin müstəqilliyinin təminatçısıdır. Bu gün əminliklə deyə bilərik ki, cənab İlham Əliyev tam mənada məhkəmə hakimiyyətinin müstəqilliyinin təminatçısına çevrilə bilib. Lakin məhkəmə ha-

kimiyyətinin müstəqilliyindən danışan çoxsaylı beynəlxalq təsisatlar Azərbaycanda məhkəmə qərarlarına açıq hörmətsizlik etməklə, məhkəmə proseslərini siyasiləşdirməklə qeyri-adekvat bir duruma yol açmağa cəhd edirlər. Çünki bu gün avrostrukturlar və qlobal insan haqları təsisatları üçün qanuna, sərbəst daxili inamına və məhkəmə araşdırmasının nəticələrinə əsaslanan, öz qəti iradəsi olan hakim yox, Qərbin saxta tezislərinin icraçısına çevrilə biləcək hakim obrazı maraqlıdır.

Bu gün özünü insan haqları təsisatları adlandıran çoxsaylı strukturların heç bir reallığa əsaslanmayan hesabatları, çoxsaylı qərəzli media təsisatlarının yaydığı məlumatlar, o cümlədən xarici qüvvələrin yerli alətlərinə çevrilən antimilli ünsürlərin sosial media üzərindən çağırışları açıq formada Azərbaycan hakiminin iradəsinə təsir etməyə, daha kobud desək, bu iradəni sındırmağa yönəlib.

Bu gün faktiki olaraq Azərbaycan məhkəməsindən bərabərlik hüququndan imtina etmək, siyasi mənsubiyyətinə görə insanlara ayrıcalıq tanımaq, Qərbin marionetlərinə münasibətdə cəzasızlıq mühiti formalaşdırmaq tələb olunur. Biz heç vaxt Qərb təsisatları, xüsusən Qərb məhkəmə təsisatları üçün qapılarımızı bağlamamışıq.

Hələ 1998-ci il fevralın 22-də Ümummilli Lider Heydər Əliyev fərmanla hökumətə tapşırıq vermişdi ki, normativ hüquqi aktların insan hüquqlarına dair beynəlxalq standartlara tam uyğunluğunun təmin edilməsi üçün tədbirlər görsünlər. O cümlədən, Prezident İlham Əliyev hələ 2006-cı il 19 yanvar tarixli fərmanı və 2006-cı il 28 dekabr tarixli sərəncamında tövsiyə edirdi ki, insan hüquqlarının müdafiəsini tənzimləyən beynəlxalq sənədlərin müddəalarının, o cümlədən Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin

təcrübəsinin məhkəmə təcrübəsində tətbiqini təmin etsinlər.

Yəni Azərbaycan Respublikası kifayət qədər qətiyyətlə iradə ifadə edib. Amma əvəzində nə görmüşük? İllərlə ərizəçilərin müraciətlərini “prosedura uyğun formada” ləngidən Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi siyasi işartı gördüyü bütün işlərə 3–5 gün ərzində baxaraq, daha çox məhkəmə kimi deyil, radikal müxalifət partiyası kimi davranıb.

Avropa Şurası Parlament Assambleyası özünün ərazi bütövlüyünü bərpa etdiyinə görə Azərbaycanı cəzalandırmaq məqsədi ilə 2024-cü ilin yanvarında bizim nümayəndə heyətimizi səsvermə hüququndan məhrum etdikdən sonra Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi eyni ampluada siyasi mərkəz kimi fəaliyyətini davam etdirmişdir. Baxmayaraq ki, biz artıq faktiki olaraq qurumdan kənarıq və məhkəmənin formalaşdırılmasında iştirak etmirik. Belə çıxır ki, səs hüququmuz alınır, amma bizi cəzalandırmaq haqqını özlərində saxlamaq istəyirlər. Təbii ki, buna yol verilməməlidir və bu mənada möhtərəm Prezidentin dünən ADA Universitetində haqlı olaraq Azərbaycanın Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin qərarlarını tanımadığını bəyan etməsi birmənalı şəkildə alqışlanmalıdır.

Dövlət başçımızın ADA Universitetində “Yeni dünya nizamına doğru” mövzusunda beynəlxalq forumda bu tarixi çıxışı bir daha nümayiş etdirdi ki, bu bölgənin güc, nüfuz və imkan sahibi kimdir və bizimlə heç kim diktə dilində danışa bilməz.

Bütün dünya gördü ki, regionda işğala, təcavüzə, separatizmin öldürücü təsirinə məruz qalmış ölkə əvəzinə,

öz problemlərini öz gücünə həll etmiş, hərbi-siyasi qələbələri ilə yeni təhlükəsizlik arxitekturası formalaşdırmış, qurduğu siyasi, iqtisadi, mədəni əlaqələrlə tərəfdaşlığın unikal ab-havasını yaratmış qüdrətli bir dövlət bərqərar olub. Bu, artıq tam azad, müstəqil, suveren davranmağa imkan verən real güc deməkdir. Bir dövlət bundan daha artıq necə müstəqil ola bilər?

Azərbaycan cəmiyyətində azadlığı avrostrukturların saxta tezislərində axtaranlar niyə başa düşmək istəmirlər ki, xalqlara iki marionetdən birini seçmək imkanını demokratik seçki və azad iradə ifadəsi kimi təlqin edən Qərb təbliğat sistemləri, əslində, mahiyyətcə ən təhlükəli avtokratiya və diktatura alətləridir.

Bir vaxtlar cənab İlham Əliyev bir sıra Qərb təsisatları, o cümlədən insan haqları təşkilatları və media strukturlarının muzdlu kuklalar olduğunu deyəndə qulaqlarını tutanlar bu gün özləri eyni bəyanatlar verir. Bu o deməkdir ki, həmin təsisatların fəaliyyəti də, yaydığı xəbərlər də səhih və dürüst olmayıb, o cümlədən də Azərbaycan əleyhinə fəaliyyətləri bizim illər ərzində iddia etdiyimiz kimi, tam mənada qərəzli imiş.

Artıq bu muzdlu təbliğat mexanizmləri ifşa edilibsə, deməli, bunların Azərbaycan əleyhinə formalaşdırdığı informasiya çirkabı da təmizlənməlidir və bu çirkabın arxasında dayananlar ölkəmizdən üzr istəməli, ölkə daxilində isə bu mexanizmin parçası kimi çıxış edən antimilli şəbəkənin barəsində hüquqi araşdırmalar başlanmalıdır.

Bu mənada, hesab edirəm ki, hakimlərimiz cari reallıqları yaxşı dərk etməli, mediada, sosial mediada yazılan, "hesabatlarda" sadalanan heç bir fakta, heç bir fikrə əhəmiyyət verməməlidirlər. Unutmamalıyıq ki, qalib dövlət,

qalib dövlətin hakimi mühakimə edilmir, mühakimə edir. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Arzuxan Əlizadə. Buyurun.

Arzuxan Əlizadə. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Mən qısaca olaraq fikirlərimi bildirmək istəyirəm. Məlumdur ki, son dövrlərdə məhkəmə-hüquq sistemində bir çox islahatlara gedilibdir və bu islahatlar davam etməkdədir. Bu islahatların həyata keçirilməsində Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin 2019-cu il aprelin 3-də verdiyi "Məhkəmə-hüquq sistemində islahatların dərinləşdirilməsi haqqında" Fərmanı bir yol xəritəsidir.

Ötən dövr ərzində bir çox məsələlərə yenidən baxılıbdır. Yeni seçilən hakimlərin əvvəllər 8 mərhələdən 4 mərhələyə endirilməsi, sonradan 3 mərhələyə endirilməsi və faktiki olaraq bu müddətin azaldılması, eyni zamanda, Məhkəmə-Hüquq Şurasında şəffaflığın tam təmin olunması, yeni təyinatlar, məhkəmə iclaslarının audio və video yazılarının aparılması ilə aşkarlığın təmin edilməsi və vətəndaşların ədalət mühakiməsinə əlçatanlığının təmin edilməsi baxımından, təbii ki, bu islahatlar olduqca təqdirəlayiqdir.

Bugünkü təyinatlarla da tanış olmuşuq. Hesab edirik ki, uzun müddət ərzində məhkəmə-hüquq sistemində işləyən bu şəxslər öz yeni vəzifələrində də bu islahatların dərinləşməsinə və məhkəmələrə vətəndaş etimadının artırılmasına xidmət edəcəklər. Bu baxımdan verilən təyinatları dəstəkləyirik və eyni zamanda, həmin şəxslərə yeni vəzifələrində uğurlar arzu edirik.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, bəli, səsə qoyacağıq. Daha çıxış edən yoxdur.

Hörmətli həmkarlar, mən qərar layihələrini bir-bir səsə qoyacağam. İndi isə xahiş edirəm, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsi hakiminin təyin edilməsi haqqında qərar layihəsinə münasibət bildirəsiniz. Mən xahiş edirəm, namizədlər ayağa qalxsın, hamı görsün, deputatlar sizləri görsün. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimliyinə namizəd buradadır? Sizsiniz.

Buyurun, səs verin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.07 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	6
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, mən indi Bakı Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin və vəzifədən azad edilməsi haqqında qərar layihəsini səsə qoyuram. Xahiş edirəm, münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.07 dəq.)
Lehinə	107
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qərar qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, indi isə xahiş edirəm, Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında qərar layihəsinə münasibət bildirəsiniz. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.08 dəq.)
Lehinə	108
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	108
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qərar qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, Şəki Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında qərar layihəsi indi səsə qoyulur. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.08 dəq.)
Lehinə	108
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	108
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, bu qərar da qəbul edildi.

İndi isə hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, Şirvan Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin və vəzifədən azad edilməsi haqqında qərar layihəsinə münasibət bildirəsiniz. Namizədləri hamınız görürsünüz.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.09 dəq.)
Lehinə	108
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	109
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qərar qəbul edildi.

Hörmətli hakimlər, mən sizin hamınızı təbrik edirəm. Fəaliyyətinizdə də uğurlar arzulayıram. Çox sağ olun.

Mənə dedilər ki, Çingiz müəllim nə isə söz demək istəyir. Buyurun, Çingiz müəllim.

Çingiz Əsgərov, *Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi sədrinin müavini, Məhkəmə-Hüquq Şurasının üzvü.*

Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli Milli Məclisin deputatları. Bu gün səsləndirilən fikirlərə görə artıq məlumdur ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm cənab İlham Əliyevin tövsiyələri və göstərişləri nəzərə alınaraq, Azərbaycan Respublikasının məhkəmə sistemində köklü islahatlar həyata keçirilir. Ədalət mühakiməsinin səmərəliliyini, məhkəmə hakimiyyətinin nüfuzunu artırmaq, hakimlərin müstəqilliyini qorumaq məqsədi ilə böyük, genişmiqyaslı islahatlar həyata keçirilir.

Mən məhkəmə hakimiyyəti adından möhtərəm cənab Prezidentə böyük təşəkkürümüzü bildirmək istəyirəm ki, məhkəmə hakimiyyətinə qayğı və diqqət göstərir.

Eyni zamanda, bu islahatların həyata keçirilməsində mən Milli Məclisin deputatı cənab Nizami Səfərova da təşəkkürümü bildirmək istərdim ki, Məhkəmə-Hüquq Şurasının

üzvü kimi həmin islahatların həyata keçirilməsinə öz töhfəsini verir. Bu islahatlar sizin tərəfinizdən yüksək qiymətləndirilmişdir. Həmişəki kimi, məhkəmə hakimiyyəti Milli Məclisin dəstəyini, qayğısını hiss edir və buna görə də mən Sizə, hörmətli Sahibə xanım və Milli Məclisin deputatlarına böyük minnətdarlığımı bildirmək istərdim. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Çingiz müəllim. Biz yenə də bütün hakimləri təbrik edirik, işlərində də uğurlar arzulayırıq və hörmətlə sizi yola salırıq.

Hörmətli həmkarlar, biz işimizə davam edirik. Qeyd edim ki, gündəliyin növbəti 7 məsələsi üçüncü oxunuşda olan qanun layihələridir. İndi gündəliyin 7-ci məsələsinə keçirik. Bu məsələ Əmək Məcəlləsində və daha 5 məcəllədə, "Sosial sığorta haqqında" Qanunda və digər 12 qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə Əmək və sosial siyasət komitəsində baxılmışdır. Məsələyə dair məlumat vermək üçün komitənin sədri hörmətli Musa müəllim Quliyevə söz verirəm. Musa müəllim, buyurun.

Musa Quliyev, *Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Qanun layihəsi barədə birinci və ikinci oxunuşlar zamanı ətraflı məruzə edilmiş, məlumat verilmişdir. Komitəyə üçüncü oxunuş üçün təklif daxil olmayıbdır. Layihənin mətnində dəyişiklik yoxdur. Layihə üçüncü oxunuşda səsverməyə hazırdır. Xahiş edirəm, dəstək verəsiniz. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim.

Hörmətli həmkarlar, bu qanun layihəsinə daha 5 komitədə baxılıb. Mən indi komitələrin təmsilçilərinə, əslin-

də, sədrlərinə söz verəcəyəm.

Birinci komitə, Əli müəllim, sizin komitənizdir – Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsi. Xahiş edirəm, komitənin rəyini bildirin.

Əli Hüseynli, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri.*

Hörmətli sədr, bizim profilimizə aid olan məsələlərlə bağlı komitəmiz müsbət rəy vermişdir. Xahiş edirəm, nəzərə alasınız.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Hörmətli Hicran xanım Hüseynovaya söz verirəm. Hicran xanım, sizin komitənizdə də baxılıb. Xahiş edirəm, məlumat verin.

Hicran Hüseynova, *Milli Məclisin Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri.*

Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar. Bizim də komitəmizin rəyi müsbətdir. Əlavə təklif yoxdur. Xahiş edirik, səsə qoyulsun. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Hicran xanım.

İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində də baxılmışdır. Hörmətli Azər Əmiraslanova söz verirəm. Azər müəllim, buyurun.

Azər Əmiraslanov, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri.*

Hörmətli xanım sədr, layihə ilə bağlı bizim komitənin də rəyi müsbətdir. Üçüncü oxunuşda da dəstəkləyirik.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Səhiyyə komitəsinin sədri hörmətli Əhliman müəllim bu gün yoxdur. Komitə sədrinin müavini hörmətli Rəşad Mahmudov. Rəşad müəllim, buyurun, komitənin rəyini bildirin.

Rəşad Mahmudov, *Milli Məclisin Səhiyyə komitəsi sədrinin müavini.*

Çox təşəkkür edirəm, xanım sədr. Qanun layihəsinin olduğu kimi səsə qoyulmasını xahiş edirik. Hər hansı bir əlavə yoxdur.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

İnsan hüquqları komitəsində də baxılıb. Komitənin sədri hörmətli Zahid Oruca söz verirəm. Zahid müəllim, buyurun.

Zahid Oruc, *Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədri.*

Təşəkkür edirəm, xanım sədr. Bizim komitənin rəyi müsbətdir. Xahiş olunur, nəzərə alınsın. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Üçüncü oxunuşdur. Mən komitələrin rəyindən sonra layihəni səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.14 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələ "Kredit büroları haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Bilirsiniz ki, bu layihəyə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində baxılıb. Ona görə də Azər müəllim, mən yenə də Sizə söz verirəm. Buyurun.

Azər Əmiraslanov. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Hər iki oxunuşda layihə ilə bağlı geniş, ətraflı məlumat verilmişdir. Layihənin mətnində hər hansı bir dəyişiklik edilməyib. Hörmətli həmkarlarımız tərəfindən də layihə ilə bağlı təklif, qeydlər irəli sürülməmişdir. Üçüncü oxunuş üçün də səsə qoyulmasını xahiş edirik.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Azər müəllim.

Sözü, sualı olan da yoxdur. Qanun layihəsini üçüncü oxunuşda səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.15 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

Qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələ "Enerji resurslarından səmərəli istifadə və enerji effektivliyi haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsində baxılmışdır. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən komitənin sədri hörmətli Sadiq müəllim Qurbanova söz verirəm. Sadiq müəllim, buyurun.

Sadiq Qurbanov, *Milli Məclisin Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun, dəyərli Sahibə xanım. Mətndə dəyişiklik yoxdur. Üçüncü oxunuşda olduğu kimi səsə qoymağınızı xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Sadiq müəllim, çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.15 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələmiz Vergi Məcəlləsində və "Valyuta tənzimi haqqında" Qanunda və digər 9 qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Bu layihəyə də İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində baxılmışdır. Ona görə də komitənin sədri hörmətli Azər müəllimə söz verirəm. Azər müəllim, buyurun.

Azər Əmiraslanov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, həm birinci, həm də ikinci oxunuşda layihə ilə bağlı məlumat verilmişdir. Həmkarlarımız tərəfindən layihəyə dair hər hansı təklif, qeyd irəli sürülməyib. Bu layihənin üçüncü oxunuşda da səsə qoyulmasını xahiş edirəm. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

İkinci komitədə də baxılıb. Əli müəllim, sizin komitənizdir – Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsidir. Buyurun, Əli müəllim, Siz məlumat verin.

Əli Hüseynli. Hörmətli sədr, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin də rəyi müsbətdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.17 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

Bu qanun layihəsi də üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

11-ci məsələmizə keçirik. Bu məsələ, hörmətli həmkarlar, "Hərbi xidmətkeçmə haqqında" Əsasnamədə dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsində baxılmışdır. Məsələyə dair məlumat vermək üçün komitənin sədri hörmətli Arzu Nağıyevə söz verirəm. Arzu müəllim, buyurun.

Arzu Nağıyev, *Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri.*

Təşəkkür edirəm, xanım sədr. Hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri. Qanun layihəsi birinci və ikinci oxunuşlarda müzakirə olunub. Komitəmiz tərəfindən üçüncü oxunuşa tövsiyə olunub. Əlavə rəy və təklif daxil olmamışdır. Səs verməyinizi xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Arzu müəllim, çox sağ olun.

Sözü, sualı olan yoxdur. Mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun, qanun layihəsinə üçüncü oxunuşda münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.18 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələmiz "Dövlət rüsumu haqqında" və "Lisenziyalar və icazələr haqqında" qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində baxılmışdır. Azər müəllim, odur ki, mən Sizə söz verirəm. Buyurun, məlumat verin.

Azər Əmiraslanov. Hörmətli xanım sədr, bu layihə ilə bağlı da hər hansı bir qeyd, təklif irəli sürülməmişdir. Mətndə dəyişiklik edilməyib. Layihənin üçüncü oxunuş üçün olduğu kimi səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Azər müəllim.

Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.19 dəq.)
Lehinə	106
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələ Cinayət Məcəlləsində və İnzibati Xətalar Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Bu layihəyə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində baxılmışdır. Məsələyə dair məlumat vermək üçün komitənin sədri hörmətli Əli Hüseynliyə söz verirəm. Əli müəllim, buyurun.

Əli Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli xanım sədr. Bu vacib layihə ilə bağlı birinci və ikinci oxunuşlarda geniş məlumat vermişdim. Söyləmişdik ki, aviasiya təhlükəsizliyi ilə bağlı olan çox vacib layihədir. Müzakirə zamanı hörmətli həmkarım Vasif müəllimin bir neçə təklifi olmuşdur. Mən onlara münasibət bildirmişdim. Eyni zamanda, sonradan tərəfimdən istinad etdiyim normativ hüquqi aktlar da hörmətli həmkarıma yazılı formada təqdim edilmişdir. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Əli müəllim, çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.20 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi üçüncü oxunuşda qəbul edildi.

Bizim növbəti məsələmiz 14-cü məsələdir. Bu məsələ "Lisenziyalar və icazələr haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" 2023-cü il 24 oktyabr tarixli Qanunun icrası ilə əlaqədar bəzi qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Hörmətli həmkarlar, qeyd edim ki, qanun layihəsi uyğunlaşdırma xarakteri daşıyır. Ona görə də bir oxunuşda qəbul edilməlidir. Bildiyiniz kimi, bu, "Normativ hüquqi aktlar haqqında" Konstitusiya Qanununun tələbidir.

Layihəyə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində baxılmışdır. Azər müəllim, buyurun, söz Sizindir. Qanun layihəsi ilə bağlı məlumat verin.

Azər Əmiraslanov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, qeyd etdiyiniz kimi, təqdim olunmuş qanun layihəsi uyğunlaşdırma xarakterlidir və 3 qanunda dəyişiklik edilməsini nəzərdə tutur. Bunlar "Dövlət rüsumu haqqında", "Fitosanitar nəzarəti haqqında", bir də "Aviasiya haqqında" qanunlardır.

"Lisenziyalar və icazələr haqqında" Qanunda dəyişiklik 2023-cü ildə edilmişdir. Bu qanunun qəbul edilməsindən sonra onun icrası ilə bağlı bir sıra qanunlarda dəyişiklik edilməsi zərurəti yaranmışdır. Belə ki, "Lisenziyalar və icazələr haqqında" Qanunun 3 nömrəli əlavəsində, yəni icazələrlə bağlı olan hissəsində bir sıra dəyişikliklər edilmişdir. Bu siyahıya 3 icazə növü daxil edilmişdir. Bunlar pestisidlərin, bioloji preparatların, aqrokimyəvi maddələrin dövlət qeydiyyatı haqqında şəhadətnamənin verilməsi, ikinci, daxili karantin sertifikatı və üçüncü, bitki və bitkiçilik məhsullarının ixracına və təkrar ixracına fitosanitar sertifikatının verilməsi ilə bağlıdır.

Eyni zamanda, "Lisenziyalar və icazələr haqqında" Qa-

nunun 1 nömrəli əlavəsinə, yəni lisenziyalaşdırma ilə bağlı olan hissəsinə də yeni bir maddə əlavə edilmişdir. Bu, bitki mühafizə vasitələrinin və aqrokimyəvi maddələrin istehsalı və idxalının lisenziyalaşdırılması ilə bağlıdır.

"Lisenziyalar və icazələr haqqında" Qanunun tələblərinə görə bu qanunda əgər hər hansı lisenziyalaşma növləri və icazələr müəyyən edilirsə, bu həm də sahəvi qanunda öz əksini tapmalıdır. Yəni bu baxımdan da "Fitosanitar nəzarəti haqqında" Qanunda bu dəyişikliklər öz əksini tapır.

Eyni zamanda, qeyd etmək istərdim ki, qanun layihəsində bir istiqamət üzrə, xüsusi ilə də daxili idxal nəzarəti ilə bağlı burada rüsumun cəlb edilməsi nəzərdə tutulmur. Bu da kənd təsərrüfatı istehsalçıları üçün bir növ dəstək xarakteri daşıyır. Digər qanunlarda, xüsusi ilə "Dövlət rüsumu haqqında" Qanunda da uyğunlaşdırma xarakterli dəyişikliklər edilir.

Təqdim edilmiş qanun layihəsinin əsas mahiyyəti bundan ibarətdir və bir oxunuşda qəbul edilməsini məqsədəuyğun hesab edirik. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Azər müəllim.

Bu məsələyə ikinci komitədə də baxılıb – Aqrar siyasət komitəsində. Tahir müəllim, ona görə mən Sizə söz verirəm. Buyurun. Aqrar siyasət komitəsinin sədri hörmətli Tahir müəllim Rzayev.

Tahir Rzayev, *Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin sədri.*

Hörmətli sədr, komitənin rəyi müsbətdir. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Çıxış etmək istəyən yoxdur. Mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.24 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, qeyd edim ki, gündəliyin növbəti 4 məsələsi ikinci oxunuşda olan qanun layihələridir. İndi biz 15-ci məsələyə keçirik. Bu məsələ "İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi haqqında" Qanunda və digər 3 qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində baxılmışdır. Azər müəllim, buyurun, yenə də söz Sizindir. Məlumat verin bununla bağlı.

Azər Əmiraslanov. Təşəkkür edirəm, hörmətli xanım sədr. Təqdim olunmuş qanun layihəsi ilə bağlı birinci oxunuşda geniş, ətraflı məlumat verilmişdir. Bir daha xatırlatmaq istərdim ki, qanun layihəsi 4 qanunda dəyişikliklər edilməsini nəzərdə tutur. Layihənin mahiyyəti rəqəmsal platformanın artıq reklam daşıyıcısı kimi hesab edilməsi ilə bağlıdır. Paralel olaraq rəqəmsal platforma təsisçiləri də reklam fəaliyyətinin subyektləri olaraq qeyd olunur. Bütövlükdə, rəqəmsal platforma üzrə reklam fəaliyyəti bu qanunda dəyişikliklərdən sonra tənzimlənmə obyektinə çevriləcəkdir. Bu sahədə haqsız rəqabət, istehlakçıların aldadılması hallarının qarşısını almaq üçün çox ciddi hüquqi əsaslar yaradılmış olacaqdır.

Hörmətli həmkarlarımızdan bu qanun layihəsinin ikinci oxunuşda da dəstəklənməsini xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Bu qanun layihəsinə 2 komitədə də baxılıb. Birinci komitə, Tahir müəllim, sizin komitənizdir, Aqrar siyasət komitəsidir. Komitənin rəyini bildirin.

Tahir Rzayev. Hörmətli sədr, komitənin rəyi müsbətdir. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Səhiyyə komitəsində də baxılıb. Rəşad müəllim, buyurun, komitənin rəyini bildirin.

Rəşad Mahmudov. Çox hörmətli xanım sədr, komitənin rəyi müsbətdir. Qanun layihəsinin olduğu kimi səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, ikinci oxunuşdur. Bilirsiniz ki, qanun layihəsini biz əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun, bu qanun layihəsinə əsas kimi münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.26 dəq.)
Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Müzakirəyə heç kim yazılmayıb. Ona görə səsverməyə keçirəm. Hörmətli həmkarlar, maddələr üzrə səs verəcəyik. Bu layihədə 4 maddə var. Mən onları iki-iki səsə

qoyacağam. Xahiş edirəm, 1-ci və 2-ci maddələrə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.27 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Bu 2 maddə qəbul edildi.

İndi isə 3-cü və 4-cü maddələri mən səsə qoyacağam. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.27 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, bu maddələr də qəbul edildi.

İndi isə qanun layihəsini mən bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.28 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1

İştirak edir 102
Nəticə: Qəbul edildi

Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələmiz “Sosial xidmət haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə Əmək və sosial siyasət komitəsində baxılmışdır. Mən hörmətli Musa müəllimdən xahiş edəcəyəm, qanun layihəsi haqqında məlumat versin. Buyurun.

Musa Quliyev. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. “Sosial xidmət haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi haqqında birinci oxunuşda ətraflı məlumat verilmişdir. İkinci oxunuşun tələblərinə uyğun olaraq, qeyd etmək istəyirəm ki, qanunun 8 maddəsində 11 dəyişiklik təklif olunur. Dəyişikliklərin hamısı humanist xarakter daşıyır və sosial xidmətə götürülən şəxslərin dairəsinin genişləndirilməsinə, sosial xidmətə əlçatanlığın yaxşılaşmasına, sosial xidmətin səmərəliliyinin və keyfiyyətinin artırılmasına xidmət edir.

Birinci oxunuşdan sonra komitəyə təkliflər daxil olmamışdır. Layihənin mətnində dəyişiklik yoxdur. İkinci oxunuşda səsə qoymağınızı xahiş edirəm. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, hörmətli Musa müəllim.

Hörmətli həmkarlar, ikinci oxunuşdur, yenə də əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun, qanun layihəsinə əsas kimi münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.29 dəq.)
Lehinə	106
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, əsas kimi qəbul edildi.

Görürəm ki, çıxış etmək istəyən yoxdur. Ona görə səsverməyə keçirik. Maddələr üzrə səs verəcəyik. Bu qanun layihəsi 8 maddədən ibarətdir. Mən onları dörd-dörd səsə qoyacağam. İndi isə xahiş edirəm, birinci 4 maddəyə səs verəsiniz. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.30 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, bu maddələr qəbul edildi.

İndi isə 5-ci, 6-cı, 7-ci və 8-ci maddələr səsə qoyulur. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.30 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105

Nəticə: Qəbul edildi

Çox sağ olun, bu maddələr də qəbul edildi.
İndi isə qanun layihəsini bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.30 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	103

Nəticə: Qəbul edildi

Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələyə keçirik. "Mediasiya haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində baxılmışdır. Ona görə də komitə sədri Əli Hüseynliyə söz verirəm. Əli müəllim, buyurun.

Əli Hüseynli. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, birinci oxunuş zamanı bu qanun layihəsi çox geniş müzakirə olundu. Mən fürsətdən istifadə edib həm Mediasiya Şurasının, həm də komitəmizin təşəkkürünü hörmətli həmkarlarıma çatdırmaq istəyirəm. Çünki çıxış edən hörmətli həmkarlarımız Hicran xanım, Gülşən xanım, Vüqar müəllim çox maraqlı fikirlər söylədilər, dəstəklədilər. Eyni zamanda, hörmətli Fazil müəllim, hörmətli Hikmət müəllim də bir neçə təklif bildirdilər. İndi baxmayaraq ki, o təkliflər birbaşa qanunvericiliyə təklif olunan də-

yişikliklərlə bağlı deyil, amma çox maraqlı təkliflərdir. İstərdim ki, qısaca həmin təkliflərə münasibət bildirim.

Hörmətli Fazil müəllim nikah müqaviləsi və bu müqavilənin gələcəkdə yazılı forması, daha doğrusu, məcburi yazılı forması barədə fikir söylədi. Mən bir hüquqşünas kimi Fazil müəllimin bu fikrini dəstəkləyirəm. Ümumiyyətlə, hesab edirəm ki, hüquqi dövlətdə bütün münasibətlər müqavilə əsasında olmalıdır. Çox yaxşı ki, indiki dövrdə müqavilə hüququ da sürətlə inkişaf edir. Yanaşma ondan ibarətdir, hesab edirəm ki, Fazil müəllimin məntiqi də tam əsaslı idi. Çünki bizim qanunvericilikdə nə qədər belə hallar var. Söhbət qohum evliliyinin məhdudlaşdırılmasından gedir, vaxtı ilə nikah öncəsi sağlamlıq haqqında arayışdan gedir. Yəni bu praktikalara istinad etdi. Təklif ondan ibarətdir ki, daşınar, daşınmaz əmlak, hədiyyələr, yəni nikah zamanı onlar da sənədləşdirilsin, müqavilə formasında olsun. Amma düşünürəm ki, bu məsələnin hələ bir qədər də ictimai müzakirəsinə ehtiyac var. Bilirəm ki, bir neçə ictimai müzakirə həm də Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsi tərəfindən təşkil olunub. Yəni bu ideya ətrafında hələ ki, ictimai müzakirələr gedir. Amma bir hüquqşünas kimi, əlbəttə, bu təklifi mütərəqqi hesab edirəm. Çünki bütün münasibətlər müqavilə ilə həll olunmalıdır. Müqavilə ilə həll olunan münasibətlərdə müqavilənin pozulması da asan olur və məhkəmə proseslərinə də heç ehtiyac olmur.

Eyni zamanda, hörmətli Hikmət müəllim mediasiyanın həm də könüllülüyü ideyasını irəli sürdü. Hörmətli həmkarlar, zamanında işçi qrupu Mediasiya haqqında qanunu hazırlayarkən, – xatırladım ki, bu qanun layihəsi hazırlanan zaman Avropa İttifaqının dəstəyi ilə hazırlanırdı,

– o zaman Azərbaycan tərəfi – biz məcburi mediasiyanı seçdik. Çünki beynəlxalq təcrübəni öyrənmişdik. Azərbaycana yaxın, dost ölkələrin də təcrübəsini öyrənmişdik və o təcrübəyə istinad etdik. Türkiyə, İngiltərə, İtaliya, Çin – onlar məcburi mediasiyanı tətbiq edirlər. Yəni vətəndaşların məhkəməyə getməmişdən əvvəl bu proseduru keçməsi mütləqdir. Bunun iki səbəbi var. Çünki könüllü olmasa, adətən getmirlər. Mən burada Rusiyanı misal çəkmək istəyirəm. Rusiyada məcburi deyil və faktiki olaraq mediasiya institutu çox da inkişaf etməyib. Yeri gəlmişkən deyim ki, Azərbaycana həm də rusiyalı həmkarlarımız, bu sahədə məşğul olanlar Azərbaycan təcrübəsini öyrənməyə müraciət ediblər.

Düşünürəm ki, məcburilik bizim üçün təkcə beynəlxalq təcrübədən irəli gəlmirdi. Həm də bir praktikanı da misal çəkmək istəyirəm. Məcburi olsa da, heç bir vətəndaş üçün narahatlıq yaratmır. Belə ki, əgər vətəndaş mediasiya prosedurunu keçdisə və rüsumu ödədisə, amma nəticə onu qane etmədisə, yəni arzu etdiyi sazişi əldə etmədisə, o, növbəti mərhələdə məhkəməyə yönələndə ödədiyi rüsum ona qaytarılır. Yəni faktiki olaraq vətəndaş hər hansı bir çətinliklə üzləşmir. Keçən dəfə təqdimatımda söylədiyim o faizi bir daha söyləmək istəyirəm, 47 faiz. Bu o deməkdir ki, mediasiyada 50 faiz uğurlu saziş olubsa da, məhkəməyə gedən işlərin 50 faizi azalıb. Yəni məhkəməyə yönələcək işlərin 50 faizi azalmış olur. Bu baxımdan, düşünürəm ki, biz zamanında düzgün yol seçmişik – məcburi mediasiya yolu.

Hikmət müəllim, yeganə onu demək istəyirəm ki, kommersiya ilə bağlı biz bir müddət əvvəl qanunvericilikdə dəyişiklik etdik, indi kommersiya mediasiyası məcburi

deyil, onun da səbəbi var. Çünki keçən çağırışda, hörmətli sədr, "Arbitraj haqqında" Qanun qəbul edildi. Bu o deməkdir ki, məhkəmədən kənar kommersiya mübahisələrinin həlli ilə bağlı artıq yeni sistem yaranıb. Dünən hörmətli komitə sədrlərinə də məlumat verdim, hörmətli həmkarlara da məlumat vermək istəyirəm ki, artıq bu ildən Bakı Arbitraj Məhkəməsi fəaliyyətə başlayıb. Yəni məhz buna görə məcburi mediasiyaya ehtiyac yoxdur. Çünki kommersiya mübahisələri ilə bağlı artıq xüsusi sistem – arbitraj sistemi tətbiq olunur.

Hörmətli Hikmət müəllimin ikinci təklifi isə, hesab edirəm, çox əhəmiyyətli idi. Söhbət mediasiyaların ixtisaslaşmasından gedir. Axı, biz söyləyirik ki, mediasiya əmək mübahisələri, ailə mübahisələri, kommersiya və sair, burada ixtisaslaşma lazımdır. Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə müvafiq qaydalar təsdiq olunub. Həmin qaydaların tələbinə görə hər bir mediator ixtisaslaşma kursu keçməlidir, onlar keçirlər və bunu Ədliyyə Akademiyasında həyata keçirirlər. Ən azı iki ildən bir onlar sertifikat almalıdırlar. Əgər hər hansı bir mediator bu kursu keçməyibsə, yəni sahəvi ixtisaslaşmayıbsa, onda o, mediator vəzifəsindən azad olunur. Bu baxımdan söyləmək istəyirəm ki, hörmətli Hikmət müəllimin təklifi yerində idi və bu məsələlər praktikada nəzərə alınır. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Əli müəllim, ətraflı məlumatınıza görə çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsini əsas kimi qəbul etməliyik. Buyurun, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.37 dəq.)
Lehinə	106

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi.

Müzakirəyə heç kim yazılmayıb. Səsverməyə keçirik. İkinci oxunuşdur, xatırladım, maddələr üzrə. Hörmətli həmkarlar, bu layihədə 17 maddə var. Mən onları üç-üç səsə qoyacağam. İndi isə xahiş edirəm, 1-ci, 2-ci və 3-cü maddələrə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.37 dəq.)
Lehinə	106
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, bunlar qəbul olundu.

4-cü, 5-ci, 6-cı maddələri səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.38 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul olundu.
7-ci, 8-ci, 9-cu maddələr səsə qoyulur.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.38 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul olundu.
10-cu, 11-ci, 12-ci maddələrə səs verin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.38 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi.
İndi isə 13-cü, 14-cü, 15-ci maddələr səsə qoyulur.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.39 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

Bu maddələr də qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim iki maddəmiz qalır, elə onları da bir yerdə səsə qoyuram. 16-cı və 17-ci maddələrdir. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.39 dəq.)
Lehinə	108
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	108
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, bu maddələr də qəbul edildi.

İndi isə mən qanun layihəsini bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.39 dəq.)
Lehinə	107
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	108
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Növbəti məsələmiz "Baytarlıq haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə Aqrar siyasət komitəsində baxılmışdır. Məsələyə dair məlumat vermək üçün, Tahir müəllim, mən sözü Sizə verirəm.

Buyurun.

Tahir Rzayev. Hörmətli sədr, qanunda edilmiş dəyişiklik barədə birinci oxunuşda ətraflı məlumat verildi. Heç bir təklif yoxdur. Mətn olduğu kimi saxlanılır. İkinci oxunuşda səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Tahir müəllim, çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, mən qanun layihəsini əsas kimi səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.40 dəq.)
Lehinə	106
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	106
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, əsas kimi qəbul edildi.

Yazılan yoxdur. Maddələr üzrə səsverməyə keçirik. Layihədə 2 maddə var. 1-ci maddəyə səs verin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.41 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

Maddə qəbul edildi.

2-ci maddəni səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri (saat 12.41 dəq.)

Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə qanun layihəsini bütövlükdə səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.42 dəq.)
Lehinə	104
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	104
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim 4 məsələmiz qalır. Bu məsələlərin hamısı birinci oxunuşda olan qanun layihələridir. Ona görə də, xahiş edirəm, çıxışlarınız olarsa, onların hamısı birinci oxunuşun tələblərinə uyğun olsun.

Gündəliyin 19-cu məsələsi. Bu məsələ "Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri İntizam nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında" Qanunda və digər 4 qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsində baxılmışdır. Arzu müəllim, xahiş edirəm, komitənin sədri kimi məlumat verin. Buyurun.

Arzu Nağıyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, media nümayəndələri. Təqdim edilən qanun layihəsi cənab Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin imzası ilə daxil olub. Hərbi qulluqçu hazırlayan xüsusi təyinatlı təhsil müəssisələrinin kursantlarının hüquqi statusunun daha geniş tənzimlənməsi, həmçinin bir sıra normaların təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə hazırlanmışdır.

3 hissəyə bölmüşük. Birinci məsələ, "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun qüvvədə olan 28.3-cü maddəsinə uyğun olaraq, "hərbi qulluqçu hazırlayan xüsusi təyinatlı təhsil müəssisələrinin kursantlarının həqiqi hərbi xidmət müddəti həqiqi hərbi xidmətə bərabər tutulur". Qeyd olunanlara əsasən layihənin müxtəlif maddələrində müddətli həqiqi hərbi xidmət qulluqçuları hesab olunan əsgərlərə, matroslara şamil olunan bir sıra normaların kursantlara münasibətdə tətbiq edilməsi nəzərdə tutulur. Buna görə də layihənin müxtəlif maddələrində nəzərdə tutulmuş "əsgər" ifadəsindən sonra "kursant" ifadəsinin əlavə edilməsi təklif edilir. Hörmətli həmkarlara paylanılıb. Bu həmin maddədə öz əksini tapmışdır.

Layihənin ikinci bölümündə kursantlar tərəfindən hərbi xidmətdə və təhsildə daha yüksək nəticələr əldə edilməsinə səy göstərilməsi, motivasiyasının artırılması məqsədi ilə "Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri İntizam nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa əlavə edilməsi nəzərdə tutulan 23.1-ci maddəyə əsasən onlara qanunun 22-ci maddəsində bir sıra bəndlər istisna olmaqla, müəyyən edilən həvəsləndirmə tədbirlərinin tətbiq edilməsi təklif edilir.

Həmçinin kursantların hərbi nizam-intizamının təmin edilməsi üçün qanuna əlavə edilməsi təklif edilən 48-1-ci maddə ilə kursantlara münasibətdə tətbiq edilən intizam tənbehi tədbirlərinin növləri müəyyən edilir.

Eyni zamanda, kursantların məsuliyyətinin, hərbi təhsilin və xidmətin effektivliyinin artırılması məqsədi ilə layihədə "Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri Daxili xidmət nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında" Qanuna əlavə edilməsi nəzərdə tutulan 139-1-ci, 139-4-cü maddələrdə kursantların vəzifələri ətraflı olaraq müəyyən edilir: kursant kimdir, nə etməlidir, necə oxumalıdır və təhsilində hansı əsas istiqamətlər prioritet olmalıdır.

Bundan başqa, layihədə kursant hərbi rütbəsinin əsgər, matros hərbi rütbəsinə bərabər tutulması, normativ hüquqi aktlarda nəzərdə tutulmuş hallarda kursant hərbi rütbəsində ehtiyata buraxılmış hərbi qulluqçuların ehtiyatda olma müddətinin qanunvericiliklə əsgər və matroslar üçün müəyyən edilmiş ehtiyatda olmanın son yaş həddinə uyğun hesablanması, gizirlərə, miçmanlara, zabitlərə və kursantlara intizam tənbehi qaydasında həbs cəzasının tətbiq edilməsi barədə normalar da nəzərdə tutulur.

Yuxarıda qeyd olunanlarla yanaşı, layihədə bir sıra texniki və dəqiqləşdirmə xarakterli dəyişikliklər də nəzərdə tutulur. Bütün həmkarlarımıza paylanmışdır. Eyni zamanda, komitədə geniş müzakirə olunmuşdur. Birinci oxunuşda plenar iclasa tövsiyə olunur. Səs verməyinizi xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Arzu müəllim.

Müzakirəyə yazılan var. Hikmət Məmmədov. Buyurun, Hikmət müəllim.

Hikmət Məmmədov. Hörmətli xanım sədr, hörmətli

millət vəkilləri. Silahlı Qüvvələrimizlə bağlı müzakirəyə çıxardığımız hər bir qanun layihəsi, heç şübhəsiz ki, Azərbaycanın təhlükəsizliyinə xidmət edir. Ona görə də bizim komitədə bu məsələ müzakirə olunubdur. Mən də çıxış etmişəm. Ancaq mən düşünürəm ki, yenidən çıxış etmək zərurəti nəyə görə yarandı? Ona görə ki, hazırda təhlükəsizlik o qədər həssas və onun təmin olunması o qədər dinamikdir ki, təhlükəsizlik məsələləri hər gün dəyişir. Elə Azərbaycan Prezidenti də ADA Universitetində keçirilən beynəlxalq forum zamanı bir daha milli təhlükəsizlik məsələlərinə toxundu və təhlükəsizliyimizi təhdid edən əsas iki məsələyə münasibət bildirdi. Bu, erməni revanşizmidir. Erməni revanşizmini Azərbaycan Prezidenti passiv və aktiv revanşizm kimi qiymətləndirdi. Mənə elə gəlir ki, bu qiymətləndirmə tamamilə doğrudur. Nəticə etibarı ilə bu qiymətləndirmə erməni etnopsixologiyasının iç üzünü açır. Yəni bizə qarşı bu təhdidlər haradan və nə üçün gəlir?

Revanşizmin xüsusi komponentləri var, yəni onu qidalandıran alt komponentlər. Bunlar nədən ibarətdir? Etnik nifrət – bir, narsizm – iki. Belə olan halda Azərbaycan Prezidentinin də qeyd etdiyi kimi, lap əgər biz ermənilərlə sülh müqaviləsi imzalasaq belə, yenə də təhlükəsizliyimiz təmin olunmur. Ona görə Azərbaycan Prezidenti öz çıxışında qeyd etdi ki, mümkün sülh müqaviləsinin imzalanması ermənilərlə azərbaycanlıların dərhal dost olması deyil. Çünki erməni milli psixologiyasında, – məncə, milli psixologiya doğru olmadı, çünki ermənilər hələ milliləşmə yolunda ilk mərhələlərdədirlər, – erməni etnik psixologiyasında, erməni etnopsixologiyasında Azərbaycana qarşı etnik nifrət var. Bunun həlli yolları nədir? Əgər,

doğrudan da, bizim təhlükəsizliyimiz həm də Qərbi azərbaycanlıların öz tarixi torpaqlarına qayıtmasından keçirsə, bu etnik nifrət mühitində, narsist mühitdə, əlbəttə ki, Qərbi azərbaycanlılar öz torpaqlarına qayıda bilməyəcəklər. Ona görə də mənə elə gəlir ki, bizim təhlükəsizliyimizin təmin olunması ilə bağlı yeni paradiqmal yanaşmalar, fəlsəfi, psixoloji və reallıq nəzərə alınmaqla, yeni paradiqmalar müəyyənləşməlidir.

Bu gün bəzi ölkələr hansı coğrafiyada yerləşməsindən asılı olmayaraq özlərinə qarşı olan etnik nifrəti təhlükəsizlikləri üçün təhdid hesab edirlər və bunun üçün tədbirlər görürlər. Tədbirlərin biri fiziki güclə bağlıdır – buna demilitarizasiya deyirlər. Digəri isə düşüncədə, beyində başqa xalqa olan narsist meyllərlə bağlıdır – buna da denasifikasiya deyirlər. Belə çıxır ki, onda biz təhlükəsizliyimizi təmin etmək üçün Ermənistanda bir demilitarizasiya və denasifikasiya mühiti formalaşdırmalıyıq. Əks təqdirdə, bizim bu gün milli çağırışlarımız və milli vəzifələrimiz, sadəcə, sözdə qala bilər.

Ona görə də mən düşünürəm ki, biz bu barədə düşünməklə həm də ordumuzu gücləndirməliyik. Nəticə etibarı ilə bu gün qəbul edəcəyimiz qanun layihəsi də buna xidmət edir. Orduda intizam, ordunun kadr komplektləşməsinin keyfiyyətinin artırılması, onların statusunun müəyyənləşməsi. Mən qanun layihəsinə səs verəcəyəm. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Hörmətli həmkarlar, qanun layihəsi birinci oxunuşda səsə qoyulur. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri (saat 12.50 dəq.)

Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim növbəti məsələmiz, – bu, 20-ci məsələdir, – Mülki Prosessual Məcəllədə və "İcra haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsində baxılıb. Ona görə də, Əli müəllim, yenə də Sizdən xahiş edirəm, məlumat verin. Buyurun.

Əli Hüseynli. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar. Bu, kiçik bir layihədir, amma kifayət qədər əhəmiyyətlidir.

Zaman-zaman parlamentdə də məhkəmə qərarlarının icrası ilə bağlı məsələlər səsləndirilib. Həqiqətən də, icra olunmuş məhkəmə qərarlarının sayı kifayət qədərdir, 1 milyondan artıqdır. Amma eyni zamanda, qeyd etmək istəyirəm ki, ədliyyə orqanlarında davam edən islahatlar da, xüsusi ilə də məhkəmə qərarlarının icrası ilə bağlı öz töhfəsini verməkdədir.

Bildirmək istəyirəm ki, keçən il, 2024-cü ildə icra üçün işlərin sayı rekord həddə çatmışdır – 380 mindən çox idi. Amma buna baxmayaraq, görülmüş tədbirlər, xidmətin səmərəli həyata keçirilməsi nəticəsində 2024-cü ildə son 5 ilin ən yüksək nəticəsi əldə olunmuş və təxminən 260 mindən çox iş icra olunmuşdur.

Hörmətli həmkarlar, buna nail olmağın əsas səbəbi də ilk növbədə elektron üsullardan, mütərəqqi üsullardan istifadə olunmasıdır. Hazırda elektron icra portalı fəaliyyət göstərir. Eyni zamanda, məlumat üçün qeyd etmək istəyirəm ki, Elektron Hərrac Sistemi portalı da artıq istifadəyə verilib. Əgər əvvəllər borclu tərəflər arasında narazılıq qalırdısa, çünki qiymətləndirmə zamanı 30–35 faiz aşağı qiymətləndirilmə olurdu, indi elektron portal, elektron hərrac imkan verir ki, həm borclu, həm də tələbkar razı qalsın və bu, həm də şəffaflığı təmin edir.

Qanun layihəsi də, eyni zamanda, elektron məhkəmə, elektron notariat, elektron icra sistemlərinin vahid elektron məkanda fəaliyyət göstərməsini təmin edən vacib bir müddəadır, vacib bir dəyişiklikdir. Eyni zamanda, borclunun ölkədən getmək hüququnun müvəqqəti məhdudlaşdırılması ilə bağlı dəqiqləşdirici amillərdir. Çünki bu, çox vacibdir. Əgər biz məhkəmə qərarlarının icra olunmasının və statistikanın daha müsbət olmasının tərəfdarıyıqsa, bunu arzulayırıqsa, onda borclu öz borcunu ödəmədən ölkəni tərk edə bilməməlidir. Bu, bir çox mütərəqqi ölkələrdə mövcud olan müddəalardır. Bizim qanunvericilikdə də bu var idi. Amma indi daha da təkmilləşdirilir. Ona görə də hörmətli həmkarlardan bu kiçik, amma vacib qanun layihəsini dəstəkləməyi xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Əli müəllim, sağ olun.

Çıxış etmək istəyən var. Zahid Oruc. Buyurun.

Zahid Oruc. Təşəkkür edirəm. Hörmətli sədr, dəyərli millət vəkilləri. Fərqindəyik, fasiləyə bir qədər var. Amma sürətli qaydada bir neçə vacib məqamı sizinlə bölüşmək istəyirik.

Hörmətli Əli müəllim təqdimat nitqində qeyd etdi ki,

keçmişdə parlament üzvləri dəfələrcə məhkəmə qərarlarının icrası durumu ilə bağlı bu tribunadan məsələlər qaldırıblar. Onlardan da biri biz olmuşuq. İndi bu layihəyə, təbii ki, müsbət münasibətimizlə bərabər, problemin kökünün axtarılması istiqamətində bir neçə vacib məsələni bölüşmək istəyirik.

Məhkəmə qərarlarının icrası sahəsində vəziyyəti təhlil edərkən, ilk növbədə nəzərə almalıyıq ki, hakimiyyət orqanlarının öz funksiyalarını həyata keçirməsi dövlətin birbaşa konstitusion vəzifəsidir və insanların hüquq və azadlıqlarının qorunması ilə birbaşa bağlıdır.

İctimai fikri formalaşdıran ən mühüm sahələrdən biri məhz məhkəmə qərarlarının icrasıdır. Əgər ötən illərdə icrası gerçəkləşməyən 1 milyondan çox işdən danışırıqsa, o zaman məsələ təkcə hakimiyyət orqanının nüfuzu ilə məhdudlaşmır. Həmçinin qanuni mexanizmlərlə problemin həlli yolunu tapmayan insanlar alternativ yollara əl atırlar ki, kriminogen duruma, cinayətkarlığın statistikasına təsir edən hadisələr də buradan qaynaqlanır.

Ədliyyə Nazirliyində həyata keçirilən dəyişikliklər gerçəkdən bütün sahələrdə, o cümlədən məhkəmə qərarlarının icrasının sürətlənməsində özünü göstərir. Parlament üzvlərinə daxil olan müraciətlərin mühüm bir hissəsinin məhz məhkəmə sistemi ilə bağlı olması nazirliyin təşəbbüslərinə dəstək verməyi tələb edir.

Hazırda müzakirəsini apardığımız dəyişikliklər təqdirəlayiqdir. Çünki mövcud qanunun qəbulundan 25 il keçir, ictimai münasibətlərin mövcud tələblərinə cavab vermir, sui-istifadəyə şərait yaradır. Beləliklə, icra prosedurlarının və mexanizmlərin təkmilləşdirilməsi operativliyə və səmərəliliyə yalnız yaxşı təsir edəcək. Ona görə də

inanırıq ki, yeni İcra Məcəlləsinin qəbulu icra institutunun fəaliyyətinin hüquqi əsaslarının ən yaxşı təcrübələr əsasında gücləndirilməsinə imkan verəcək.

Hörmətli Əli müəllim qeyd etdi, yüz minlərcə vətəndaşımızın qanuni hüquqları qərarların icrası baxımından yerinə yetirilib. Amma deyildiyi kimi, bir milyon iki yüz min, yəni bizim iştirak etdiyimiz tədbirlərdə, konfranslarda Ədliyyə Nazirliyinin rəsmiləri bu rəqəmi elə 1 milyon 200 min şəklində demişdilər. Bəs problemin kökü haradadır?

Birinci növbədə, burada qeyd olunur, problemli kreditlər məsələsindədir. Bu məsələdə, yəni icrasını gözləyən yüz minlərcə qərar var. Çünki birincisi, əmlak girovları qoyulmayıbdır. Geri dönüm üçün öncədən o layihələrə səhih baxılmayıb və sanki bank sistemi özü geri qayıtmayan kreditlərin vətəndaşlara yüklənməsində maraqlı olub.

Devalvasiya ilə bağlı məsələ bir qədər də bu problemi gərginləşdirmişdi. Möhtərəm cənab Prezident tərəfindən atılan addımlar 1 milyard 200 milyon manat səviyyəsinə çatmış problemli kreditlərin məbləğinin, nəhayət, 400 milyona enməsinə səbəb oldu. Amma bir daha söyləyirik, bu istiqamətdə yüz minlərcə qərar var.

Kimsə problemin kökünü mental dəyərlər, istehlakçı davranışları və digər faktorların, sosial-iqtisadi məsələlərin üzərində axtara bilər. Amma təəssüf doğuran odur ki, girov təminatlı kreditlərdə də bu məsələlər var. Deməli, faizlərin yüksək olması, xüsusi ilə də istehlak kreditləri sahəsində bu məsələnin yaranmasında rol oynayır.

İkinci mühüm məqam inzibati qərarların yerinə yetirilməməsi ilə bağlıdır. Yəni vətəndaşlar torpaq, əmlak və sair kimi məsələlərdə məhkəmə sisteminin qərarlarını,

onun vasitəsi ilə də icra qurumlarından icra tələb edirlər. Biz indi boşanmalarla bağlı məsələləri burada dəyərləndirmirik.

Bir icra məmuruna düşən illik iş yükü 3 min rəqəmindən yuxarıdır. Ancaq bu, statistik bölgüdür. Elə icra orqanı var ki, orada həmin icra məmurunun üzərinə düşən yük 4 min rəqəmindən də yuxarıdır. Biz burada keyfiyyət axtarırıq.

Hörmətli Əli müəllim, eyni zamanda, hərrac məsələlərinə də toxundu. Bəli, iş o yerə çatanda ki, həmin kreditlər artıq əmlaka yönəldilsin və əmlak vasitəsi ilə geri qaytarılsın, hərrac sistemi də yaxşı fəaliyyət göstərməyib. Çünki 2 dəfə, 3 dəfə həmin əmlak, deməli, ümumi hərraca çıxarılıb, onun qiyməti 40 faiz aşağılaşdırılıb, sonra elə həmin tələbkarların özləri tərəfindən alınıb.

Ona görə də düşünürük ki, bu sahədə parlament tərəfindən həm hüquqi tədbirlərin görülməsi ki, biz onu edirik və bu, alqışa layiqdir, amma eyni zamanda, bank sistemi ilə dövlət orqanlarının müştərək, yəni birgə daha geniş tədbirlərinə ehtiyac duyulur. Əgər biz istəyiriksə, birinci növbədə nəticəni deyil, yəni məhkəmə sisteminin yükünü və onun qərarlarının icra edilməsini deyil, daha çox mənbədə, səbəb hissədə problemi çözək, o halda bank sistemi və dövlət orqanlarının səlahiyyətlərinin, funksiyalarının yerinə yetirilməsi ilə məşğul olmalıyıq ki, problem çözülə bilsin.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm. Layihəyə səs verəcəyəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Hörmətli həmkarlar, çıxış etmək istəyən yoxdur. Qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.59 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, saat 1-dir, əslində, fasilə zamanıdır. Təkid edən yoxdur ki? Xahiş edirəm, kim təkid edirsə, qabaqcadan bildirsin. Mən hiss edirəm ki, ayrı məsələlərdə təkid etmirsiniz, ancaq sonra inciklik də hiss edirəm, eşidirəm.

Gündəliyin 21-ci məsələsinə keçirik. Bu məsələ "Hərbi xidmətkeçmə haqqında" Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə" və "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsində baxılmışdır. Arzu müəllim, yenə də söz Sizindir. Buyurun, bununla bağlı məlumat verin.

Arzu Nağıyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım sədr, hörmətli həmkarlar, media nümayəndələri. Qeyd etmək istərdim ki, qanun layihəsi Ali Baş Komandan, Prezident cənab İlham Əliyevin imzası ilə daxil olan layihədir. "Hərbi xidmətkeçmə haqqında" Əsasnaməyə və "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" Qanuna əsasən ordu generalı hərbi rütbəsinə malik hərbi qulluqçular üçün hərbi xidmətdə olmanın son yaş həddi müəyyən edilmir.

Müzakirəyə təqdim olunan qanun layihəsi həqiqi hərbi xidmətdə olmanın son yaş həddi müəyyən edilməyən şəxslərin dairəsini genişləndirməkdən ibarətdir. Layihəyə əsasən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən vəzifəyə təyin edilən müvafiq dövlət orqanlarının rəhbəri və müavini üçün də son yaş həddinin müəyyən edilməməsi təklif olunur.

Bir izahat vermək istəyirəm ki, Azərbaycan Respublikasının "Hərbi xidmətkeçmə haqqında" Əsasnaməsində hər bir hərbçinin hansı yaş həddində təqaüdə getməsi ilə bağlı müvafiq 13-cü maddə var. Burada, 13-cü maddədə general-mayor, ondan yuxarı rütbəli zabitlər üçün xidmətin son yaş həddi əvvəlcə 63 yaş nəzərdə tutulurdu. Artıq ordu generalı, habelə müvafiq digər hərbçilərimiz, Silahlı Qüvvələrdən əlavə hərbi xidmət nəzərdə tutulmuş digər dövlət orqanlarının müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən vəzifəyə təyin edilən rəhbəri və müavini üçün yaş həddi müəyyən edilmir. Bu, 13-cü maddədə olan dəyişiklikdir. Həqiqi hərbi xidmətdə və ya ehtiyatda olmanın son yaş həddini keçmiş həmin şəxslər vəzifədən azad edildikdə yaşa görə həqiqi hərbi xidmətdən ehtiyata və istefaya gedirlər.

İkinci, "Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa bir əlavə də 30.2-ci maddədir. Burada da ordu generalına şamil olunan məsələlər həmin şəxslərə şamil olunur.

Komitəmizdə müzakirə edilmiş və plenar iclasa tövsiyə olunmuşdur. Səs verməyinizi xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Arzu müəllim. Görürəm ki, çıxış etmək istəyən yoxdur və mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.02 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim sonuncu məsələmizdir, "Əmək pensiyaları haqqında" Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Layihəyə Əmək və sosial siyasət komitəsində baxılıb. Musa müəllim, xahiş edirəm, məsələ ilə bağlı bizə məlumat verin.

Musa Quliyev. Çox sağ olun. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Cənab Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının 2022–2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası"nda pensiya təminatının təkmilləşdirilməsi sahəsində dövlətin öhdəliklərinin dəqiq çərçivəsinin müəyyən edilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Bu strategiyada qeyd olunan hədəflərdən irəli gələn tələblərin icrası üçün "Əmək pensiyaları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda bir sıra dəyişikliklər nəzərdə tutulur. Dəyişikliyə əsasən "Əmək pensiyaları haqqında" Qanunun 6.2-ci maddəsinə uyğun olaraq, uşaqlara görə güzəştli şərtlərlə əmək pensiyası alan şəxslərin erkən pensiyası üçün 5 il ərzində ödənilən məbləği, bundan başqa, liliputların və fizioloji mütənasibliyi pozulmuş cırtdanboy şəxslərin erkən pensiyası üçün 20 il ərzində ödənilən məbləği, həm-

çinin orqanizmin funksiyalarının 81–100 faiz pozulmasına görə və ya 18 yaşadək əlilliyi müəyyən edilmiş şəxsə, habelə ahıllara qulluq dövrünün sığorta stajına daxil edilməsi ilə əlaqədar güzəştlərin qazanılmış pensiya kapitalına əsasən formalaşan məbləği üzrə əmək pensiyası ödənişinin maliyyə mənbəyi kimi dövlət büdcəsi müəyyən olunmuşdur. Tətbiqi 2025-ci il yanvarın 1-dən nəzərdə tutulmuşdur.

Təklif olunan dəyişikliklər dayanıqlı pensiya təminatının formalaşmasına xidmət edir, qanunvericilik aktlarının unifikasiyası xarakteri daşıyır və pensiya təminatının maliyyələşdirilməsində dövlət büdcəsi və sosial sığorta fondunun öhdəliklərinin sərhədlərini dəqiqləşdirir. Layihə Əmək və sosial siyasət komitəsində ətraflı müzakirə edilmiş və Milli Məclisin plenar iclasında birinci oxunuş üçün müzakirəyə təqdim edilmişdir. Qanun layihəsi konseptual baxımdan birinci oxunuşun tələblərinə cavab verir. Qanun layihəsinə birinci oxunuşda səs verməyinizi xahiş edirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Musa müəllim.

Müzakirəyə keçirik. Əli Məsimli. Əli müəllim, buyurun.

Əli Məsimli. Çox sağ olun, hörmətli sədr. "Əmək pensiyaları haqqında" Qanunda edilən dəyişikliklər barədə Musa müəllim həmin dəyişikliklərin məzmun və mahiyyətini kifayət qədər açmaqla ətraflı məlumat verdi. Hamısı pozitiv xarakterli dəyişikliklərdir, həmin dəyişiklikləri dəstəkləyirik. Eyni zamanda, bu dəyişikliklərin əsas mərkəzi məsələsi kimi çoxuşaqlı analara pensiyaya çıxan zaman güzəştlərin edilməsi oldu ki, bu da mətbuatda geniş müzakirə olundu. Birinci oxunuşun tələbləri kontekstində konseptual baxımdan bəzi suallara aydınlıq gətirilməsi vacibdir.

Birinci sualı elə Musa müəllim özü qaldırdı, özü də

cavab verdi. Bu dəyişikliklərin konsepsiyası düzgündürmü? Hesab edirik ki, düzgündür.

İkinci, bu dəyişikliklər maliyyə mənbəyi baxımından hazırda fəaliyyətdə olan pensiya sisteminin əsasını təşkil edən konsepsiyaya uyğundurmu? Müəyyən dərəcədə uyğundur, amma bəzi məqamlarına görə qismən uyğundur. Ona görə ki, həmin konsepsiyada əsas prioritet təşkil edən iki məqsəd funksiyadan biri etibarlı maliyyə təminatına nail olmaqdır. Bax, bugünkü bu dəyişiklik hələlik buna tam nail olunmamasının ifadəsidir.

Üçüncü, təklif olunan dəyişikliklər dayanıqlı maliyyə mənbəyinə malikdirmi? Hesab edirik ki, malikdir. Ona görə ki, artıq bu, bilavasitə dövlət büdcəsindən maliyyələşəcək və aydın məsələdir, burada heç bir problem olmayacaq.

Dördüncü məqam, dəyişikliklərin əsasında duran prinsiplər beynəlxalq təcrübəyə nə qədər uyğundur? Ümumiyyətlə götürəndə, biz hesab edirik ki, uyğundur. Amma bəzi məqamlara görə qismən uyğundur. Ona görə ki, beynəlxalq təcrübədən çıxış edəndə çoxuşaqlı ailə dünyada gedən demoqrafik proseslərin təsiri altında artıq 5 və ondan çox uşaq deyil, 3 və ya ondan çox uşaq əsasında götürülür. Ona görə də Azərbaycanda da, hesab edirik ki, 3 və ondan yuxarı uşağın götürülməsinə baxılmalıdır. İndiki dövrdə artıq 1-2 uşaqlı ailə modeli formalaşıb. 5, 6, ondan çox uşaqlı ailələr isə azlıq təşkil edir. Ona görə də həmin 1-2 uşaqlı ailə modelindən 3 uşaqlı modelə keçilməsi və bunun da bilavasitə qanunvericilikdə qeyd edilən istiqamətdə nəzərə alınması çox vacibdir. Eyni zamanda, burada yaxşı olardı ki, həm də beynəlxalq praktikada öz əksini tapan hər uşağa görə güzəştin bir il edilməsi və

beləliklə də, pensiyaya çıxma vaxtının 1 il azaldılması başlanğıc kimi götürülərdi. Hesab edirəm ki, bax, bu istiqamətdə addımların atılması çox vacibdir. Növbəti məsələlər isə, hesab edirik ki, mütləq işlənib hazırlanmalıdır. Bu da ondan ibarətdir ki, pensiya haqqında həmin dəyişikliklər pensiyaçıların nə qədərini və neçə faizini əhatə edəcək.

Bu istiqamətdə növbəti sual ondan ibarətdir ki, 5 və çox uşağı olan ailələr nə qədərdir və ölkəmizdəki ailələrin neçə faizini təşkil edir. Eyni zamanda, sonuncu sual isə bu dəyişikliklərin, o cümlədən ayrılıqda götürməklə çoxuşaqlı ailələrdə anaların pensiya yaşının 5 il azaldılmasının maliyyə tutumu nə qədərdir? Əgər bu suallara cavab olsa, hesab edirik ki, birinci oxunuş kontekstində bu dəyişikliklərin mahiyyəti kifayət qədər açılacaq.

Neftin qiymətinin aşağı düşməsi və neft gəlirlərinin azalması fonunda bir müddətdən sonra büdcədə də problemlər yaranacaq. Ona görə də, hesab edirik ki, burada dövlət büdcəsi ilə pensiya fondu arasında münasibətlərin optimallaşdırılması məsələsinə də diqqət etmək lazımdır. Bu istiqamətdə son illər götürülən xətti müsbət qiymətləndiririk və görülən tədbirlər nəticəsində pensiya fonduna daxil olan vəsaitlər 2021-ci illə müqayisədə 2024-cü ildə 1,6 dəfə artdı. Bunun hesabına pensiya fonduna dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitlər də 1,3 dəfə aşağı düşdü. Hesab edirəm ki, bu rəqəmlər bu istiqamətdə münasibətlərin nə qədər proqressiv istiqamətdə getdiyini göstərir.

Hörmətli sədr, amma 2025-ci ilin büdcəsində dövlət büdcəsindən pensiya fonduna ayrılan vəsait yenidən 1,3 dəfə artır. Bax, bu fikirləşmək üçün zəngin material verir. Buna görə də əgər konsepsiyada da dayanıqlı maliyyə

mənbəyi prioritet təşkil edirsə, deməli, bu istiqamətdə olan imkanlardan, – imkanlar da kifayət qədərdir, – geniş istifadə etmək lazımdır. Həmin imkanların bir neçəsini qeyd etmək istəyərdim.

Birinci ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda məşğul əhali 5 milyon nəfərin üstündədir, yuvarlaq götürəndə isə muzdla işləyənlərin sayı 1,8 milyon nəfərin altındadır. Bu, bütövlükdə, həmin nisbətdə xüsusi çəki nöqteyi-nəzərdən cəmi 36 faiz təşkil edir. Bu da çox kiçik rəqəmdir. Bax, bu istiqamətdə müqavilə münasibətlərinin genişləndirilməsi, hesab edirik ki, pensiya fonduna yüz milyon manatlarca əlavə vəsaitin daxil olmasına imkan yarada bilər.

İkinci, yaxşı maaşlı iş yerlərinin açılması istiqamətində iqtisadi azadlıqları artırmaqla çox böyük işlər görə bilərik. Bu da yüz milyonlarca əlavə vəsaitin pensiya fonduna daxil olmasına gətirib çıxarar. Son dövrlərdə mən deyərdim ki, özəl sektorda bu ikili mühasibatın aradan qaldırılması istiqamətində müsbət meyllər var. Amma hələlik yetərli deyil. Əgər ikili mühasibatı da aradan qaldırsaq, bunun hesabına da pensiya fonduna kifayət qədər vəsait daxil olar. Bunları birlikdə götürəndə mən bir də qeyd edirəm ki, bu dəyişikliklər mütərəqqidir. Amma indiki dövrdə o əvvəl götürdüyümüz meyli, yəni getdikcə pensiya fonduna büdcədən daha az vəsaitin götürülməsi strategiyasını davam etdirmək üçün mənim sadaladığım həmin mənbələrdən optimal istifadə olunmasını çox vacib hesab edirik. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Aydın Hüseynov. Buyurun.

Aydın Hüseynov. Hörmətli xanım sədr, hörmətli millət vəkilləri. Müzakirə etdiyimiz qanun layihəsi ilə bağlı

komitə sədri hörmətli Musa müəllim ətraflı və deyək ki, hər birimizin başa düşəcəyimiz tərzdə izahat verdi. Musa müəllimə də təşəkkür edirəm. Bəri başdan deyim ki, qanun layihəsinə səs verəcəyəm.

Qanun layihəsinin ən başlıca mahiyyəti qanun layihəsində edilən dəyişikliklərin maliyyə mənbələrinin məhz dövlət büdcəsi hesabına həyata keçirilməsidir. Əsasən, uşaqlara görə güzəştli şərtlərlə, uşağa görə əmək pensiyası və digər dəyişikliklər. Bu, maliyyə xərcləri olaraq dövlət büdcəsi hesabına həyata keçiriləcək. Bu, bir daha onu göstərir ki, dövlət büdcəsi həm dövlətimizin, həm də vətəndaşlarımızın güvənc yeridir. Dövlət büdcəsi gəlirlərinin hər il artması, iqtisadiyyatımızın genişlənməsi ən prioritet istiqamətlərlə yanaşı, birinci növbədə sosial təbəqənin, pensiyaçıların, deyək ki, bu kateqoriyadan olan digər vətəndaşlarımızın sosial rifah halının yaxşılaşması üçün büdcəsinin formalaşmasına yönəlir. Sevindirici hal ondan ibarətdir ki, bu ilin birinci rübü ərzində dövlət büdcəsinin gəlirləri iki faiz artıbdır. 4,3 milyard manat vergilər xətti ilə daxilolmalardır, 1,4 milyard manat isə Dövlət Gömrük Komitəsi vasitəsi ilə daxilolmalardır.

Bu, bir daha onu göstərir ki, ölkəmizdə aparılan iqtisadi siyasət çox düzgün şəkildə həyata keçirilir. Ən başlıcası isə artıq müəllifi ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev olan Azərbaycanın müasir, özünəməxsus iqtisadi inkişaf modeli formalaşıb. Bu iqtisadi inkişaf modelinin ən başlıca şərti, yəni cənab Prezidentin formalaşdırdığı iqtisadi inkişaf modeli dünya üçün bir nümunədir. Bu fikirlərimizi mübaliğəsiz, faktlarla, elmi əsaslarla əsaslandırırıq. Bu iqtisadi modelin ən başlıca prinsipi öz milli sərvətlərini milli gəlirlərə çevirməkdir. Heç də hər bir xalq, xüsusi ilə

hər bir dövlət öz milli sərvətlərini milli gəlirlərinə çevirə bilmir. Biz ətrafda gedən prosesləri görürük. İkinci, ən böyük və ən önəmli istiqamət özünə inamdır və milli sərvətlərdən əldə olunan gəlirlərin iqtisadiyyatın gələcək inkişafına yönəldilməsidir.

Üçüncü ən başlıca istiqamət, hər bir xərcin, qarşıya qoyulan məqsədlərin elmi-metodoloji əsaslara söykənərək istiqamətləndirilməsidir. Ən başlıcası isə Azərbaycan dünya iqtisadiyyatının bir parçasına çevrilməkdədir. Getdikcə biz dünya iqtisadiyyatına daha çox inteqrasiya edirik və etibarlı tərəfdaş imici və statusu qazanırıq.

Digər, ən böyük faktorlardan biri isə ölkənin milli və dövlətçilik maraqlarını ifadə edən qətiyyət, siyasi iradədir. Məhz biz bu qətiyyəti və siyasi iradəni cənab Prezidentimizin şəxsində daim görmüşük. Artıq Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyində əsas rollardan birini oynayır. Bu yaxınlarda Bakı şəhərində Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurasının 11-ci yığıncağı keçirildi və burada da ölkə Prezidenti öz iradəsini ortaya qoydu, Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək inkişaf istiqamətlərinin prioritetləri barədə öz fikirlərini söylədi. ADA Universitetində keçirilən beynəlxalq forumda bir daha Avropanın qaz təchizatında Azərbaycanın rolunu ifadə etməklə yanaşı, fikir səsləndirildi ki, bizim təkcə Avropa ilə deyil, qlobal Şərqlə, Mərkəzi Asiya və digər regionlarla da əməkdaşlıq etmək imkanlarımız genişdir. Sadəcə olaraq, bu gün Avropanın 10 ölkəsinə Azərbaycan mavi yanacaq ixrac edir. Həmin ölkələr öz baxışlarını qara eynəklər arxasında gizlətməli deyil, səmimi, qarşılıqlı maraq şəklində Azərbaycanla əməkdaşlıq etməlidirlər. Mən hesab edirəm ki, cənab Prezidentimizin bu baxışları, bu fikirləri, bu

qətiyyəti ölkə iqtisadiyyatının inkişafı ilə yanaşı, xalqımızın mənafeyinin ifadəsidir. Bir daha qeyd edim ki, qanun layihəsinə səs verəcəm. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsinə münasibət bildirin. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.17 dəq.)
Lehinə	107
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	108
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bizim iclasımız başa çatdı. Növbəti iclasın vaxtı sizə deyiləcək. Sağ olun.

EDİLMƏMİŞ ÇIXIŞLARIN MƏTNLƏRİ

11 aprel 2025-ci il

Anar Məmmədov. Aprelin 9-da ADA Universitetində ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin iştirakı ilə keçirilmiş "Yeni dünya nizamına doğru" mövzusunda beynəlxalq forumda Prezident İlham Əliyevin söylədiyi fikirlər çoxşaxəli idi. Aydındır ki, yeni dünya nizamının formalaşması bir çox gərginliklər və hətta silahlı münaqişələr doğurur. Bu baxımdan Azərbaycanın qlobal sülhə töhfə verən ölkə kimi çıxış etməsi, əlbəttə ki, beynəlxalq ictimaiyyətin də diqqətindən yayınmır. Eyni zamanda, bu gün dünya Avropa və Asiyanın qovuşduğu məkanda, Şərq-Qərb və Şimal-Cənub kəsişmə nöqtəsində yerləşən ölkəmizin qlobal miqyasda rolunu anlamağın və nəzərə almağın vacibliyini getdikcə daha aydın başa düşür.

Artıq tarixi Zəfərimizdən sonra belə forumların konfransların keçirilməsi ənənə halını alıb. Bu mül addım ölkəmizin beynəlxalq münasibətlər sistemində möhkəmlənən yerini və rolunu, yürütdüyü siyasətin uğurlarını təqdim edir. Azərbaycan hər zaman sabitlik məkanı kimi dəyərləndirilir. Ölkəmizin iştirakçısı və təşəbbüsçüsü olduğu beynəlxalq konfranslara, forumlara verilən önəm tədbirlərə qatılan iştirakçıların ildən-ilə artan say tərkibindən də aydın görünür. Yeni-yeni hədəflərə doğru inamla addımlayan Azərbaycan həmçinin innovasiyalar ölkəsi kimi diqqətdədir. Hazırda dünya ölkəmizin işğaldan azad edilmiş ərazilərində apardığı genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işlərinin fonunda zəngin şəhərsalma təcrübə-

sinin şahidinə çevrilir.

Forum iştirakçıları işğaldan azad olunmuş ərazilərə səfər etdilər, münaqişənin tarixi, Azərbaycanın bugünkü reallığı, beynəlxalq dəstək olmadan ölkənin ərazi bütövlüyünü və suverenliyini, eləcə də bərpa-quruculuq işlərini öz gücü ilə təmin etməsinə dair uğurlu təcrübə ilə tanış oldular. Daha sonra regionda yaranan yeni reallıqlar fonunda dünyanın ən təcrübəli liderlərindən biri kimi dövlətimizin başçısına müxtəlif suallar ünvanlandı. Cavablar tam dolğun, faktlara söykənmiş idi. Eyni zamanda, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması üçün aparıcı beyin mərkəzlərinin ekspertlərinin diqqətinə çatdırılması vacib məqam idi. Həmçinin Cənubi Qafqazda yeni eranın başlanması, yeni reallıqların hər kəs tərəfindən qəbul edilməsi ilə bağlı fikirlər səsləndirildi.

Forumda istər ölkəmizdə idarəçiliyin formalaşması, istər işğaldan azad olunan ərazilərin yenidən qurulması və bərpası, istərsə də Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşdırılması istiqamətində ölkəmiz tərəfindən atılan addımlar, irəli sürülən təkliflər, region ölkələri ilə münasibətlər və qlobal məsələlərlə bağlı müzakirələr də aparıldı. “Cənubi Qafqazda əməkdaşlıq Azərbaycan və Ermənistan arasında sazişin imzalanmasından asılıdır. Yalnız belə olan halda Cənubi Qafqazı inteqrasiya olunmuş regiona çevirməyə cəhd etmək üçün heç bir maneə qalmayacaq” deyən dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, təbii olaraq bu proses silahlanma fonunda baş verə bilməz. Azərbaycan Prezidenti bu kontekstdə diqqəti Ermənistanın silahlanmasına yönəltdi. Rəsmi Bakı açıq şəkildə xəbərdarlıq etdi ki, Ermənistanın ölümcül silahlarla silahlanması regionda sülhə və sabitliyə deyil, yeni gər-

ginlik ocaqlarının yaranmasına xidmət edir. Bu reallıqlar fonunda Azərbaycan yeni siyasi qarşıdurma təhlükəsi görür.

Azərbaycan–ABŞ münasibətləri forum iştirakçılarını maraqlandıran mövzulardan biri idi. Bu suala cavab olaraq Azərbaycan Prezidenti Bayden–Blinken administrasiyasının qərəzli mövqeyini bir daha xatırlatdı. Donald Tramp hakimiyyətə gələndən sonra ABŞ siyasətində anti-Azərbaycan trendinin dayandırılması müsbət haldır və tərəfdaşlığın gücləndirilməsi üçün yaxşı imkanlar yaranıb. Yəni cənab Prezidentin də bəyan etdiyi kimi, Azərbaycan Tramp administrasiyası ilə "çox güclü, proqnozlaşdırılabilən, uzunmüddətli strateji əlaqələrə başlayacağı" vaxtı gözləyir.

Ümumiyyətlə, dövlətimizin başçısının iştirakı ilə keçirilən hər bir beynəlxalq əhəmiyyətli tədbir bütün sahələrdə mövcud imkanlarımızın təqdimatında, günün aktual məsələləri ətrafında mövqenin nümayiş olunmasında, bir sözlə, Azərbaycanla bağlı həqiqətlərin öyrənilməsində zəngin mənbədir. Türk dünyasının birliyinin prioritetliyi məsələsinə bir daha diqqət yönəldildi. Türk Dövlətləri Təşkilatının beynəlxalq nüfuzunun artırılmasına Azərbaycanın töhfələri təqdir olundu. Tarixi Zəfərimizdən sonra Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun göstəricilərindən biri kimi Prezident İlham Əliyevin son zamanlar fəxri qonaq qismində dəvət olunduğu tədbirlərin böyük çoxluq təşkil etdiyi bildirildi. Ümumiləşdirilmiş şəkildə qeyd etsək, Azərbaycanın yaratdığı yeni reallıqlar regionda böyük dəyişikliklərə, dünya siyasətində yeniliklərə yol açır.

Azər Badamov. Bu gün dünya nizamı heç vaxt olmadığı qədər təhlükəli meyllər üzərində qurulur və yeni nizamın formalaşması üçün beynəlxalq platformalarda

diskussiyaların, fikir mübadilələrinin aparılmasına çox ehtiyac var. Dünyada sülhdən, əməkdaşlıqdan, qarşılıqlı hörmət və fayda əsasında münasibətlərin möhkəmləndirilməsindən danışan ölkələrin sayı kifayət qədər azalmışdır. Qərbin ikili standartlar siyasəti müxtəlif regionlarda siyasi və iqtisadi gərginliklərin artmasına gətirib çıxarır. Bu dəyişkən dünyada Azərbaycan və Türkiyə ulduz kimi parlayır və dünya nizamının təhlükələrdən qorunması istiqamətində diskussiyaları aparan platformalara ev sahibliyi edir.

Aprelin 9-da ADA Universitetinin təşkilatçılığı ilə təşkil edilən "Yeni dünya nizamına doğru" mövzusunda keçirilən beynəlxalq forumda Prezident İlham Əliyevin səsləndirdiyi fikirlər nəinki regionumuz, həm də qlobal dünya üçün böyük əhəmiyyət daşıyır. Forumda iştirak edən beynəlxalq beyin mərkəzlərini təmsil edən 80 iştirakçını düşündürən siyasi, iqtisadi, humanitar məsələlər ətrafında ölkə başçımızın səsləndirdiyi fikirlər dünya səviyyəli bir liderin Cənubi Qafqazdan dünyanı necə görmək istədiyinin göstəricisidir. Xüsusi ilə vurğulamaq istəyirəm ki, ölkəmizin təşəbbüs göstərdiyi beynəlxalq tranzit və nəqliyyat-logistika dəhlizləri bu gün qlobal əhəmiyyət daşıyan yaşıl enerji dəhlizləri ilə möhkəmlənərək Asiya ilə Avropanın enerji və nəqliyyat xəritəsini kökündən dəyişir. Bu, iqtisadiyyat üzərində diplomatiyanın və siyasi mövqelərin möhkəmlənməsi deməkdir.

Aprelin 11–13-də Antalyada keçirilən IV diplomatik forum da eyni məzmunlu məsələlərin müzakirəsi üçün yeni imkanlar yaradır. Bu foruma dövlət başçımızın dəvət olunması və iştirakı təkcə ölkələrimiz arasında strateji münasibətlərin inkişafı baxımından deyil, həm də Azərbaycanın beynəlxalq mövqelərinin güclənməsi və sülh

təşəbbüslərinin beynəlxalq auditoriyada gündəmə gətirilməsi baxımından əhəmiyyətli olacaq. Bakıda keçirilmiş beynəlxalq forumda “Yeni dünya nizamına doğru” mövzusu ətrafında müzakirələr təşkil olunmuşdusa, Antalyada isə “Parçalanmış dünyada diplomatiyanı bərpa etmək” mövzusu ətrafında qlobal çağırışların müzakirəsi aparılacaqdır. Bu, ilk növbədə Azərbaycanla Türkiyənin diplomatiya, sülh və əməkdaşlıq üzərində qurulmuş eyni məqsəd ətrafında birləşdiyinin göstəricisidir. Təbii ki, burada iki qardaş ölkənin dövlət başçıları, prezidentlər İlham Əliyev və Rəcəb Tayyib Ərdoğanın qlobal liderliyinin dünya nizamına verdiyi töhfələr xüsusi ilə vurğulanmalıdır.

Jalə Əliyeva. Xanım sədr, öncəliklə mən də Sizi və nümayəndə heyətimizi Özbəkistana uğurlu səfəriniz, orada keçirdiyiniz çoxsaylı və məhsuldar görüşlər münasibəti ilə təbrik edirəm. Səfər əsnasında Azərbaycan dövlətinin dəyişməz və qəti mövqeyini əks etdirən dərin məzmunlu çıxışlarınız, parlamentlərarası əlaqələrin genişləndirilməsinin perspektivləri ilə bağlı səsləndirdiyiniz konstruktiv təklif və tövsiyələr Azərbaycan parlamentarizm tarixinin əhəmiyyətli bir səhifəsinə çevrildi. Bu münasibətlə Sizi bir daha təbrik edir və parlamentimizə uğurlarının davamını arzulayıram.

Prezident İlham Əliyev ötən gün ADA Universitetində keçirilən “Yeni dünya nizamına doğru” mövzusunda beynəlxalq toplantıda çıxışı zamanı bu gün bütün dünyanın gündəmində olan bir çox aktual məsələlərə toxundu və hər zaman olduğu kimi, Azərbaycanın dəyişməz mövqeyini ortaya qoydu. Beləliklə, Prezident İlham Əliyev ölkəmizin sülh müqaviləsi ilə bağlı yanaşmasını bir daha

beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə çatdırdı və artıq prosesin gedişatının Ermənistan rəhbərliyinin atacağı addımlardan asılı olacağını dedi.

Azərbaycan böyük Zəfəri ilə başa çatan 44 günlük Vətən müharibəsindən dərhal sonra Ermənistana sülh müqaviləsi imzalamağı təklif etdi. Üstəlik, rəsmi Bakı bu istiqamətdə ötən müddət ərzində bütün siyasi və diplomatik üsullardan istifadə edib. Ermənistanı sülh masasına dəvət etməyimizə baxmayaraq, qarşı tərəf və onların havadarları tərəfindən çağırışlarımız cavabsız qalıb. İrəvan hakimiyyətinin qeyri-adekvat addımları nəticəsində sülhyaratma prosesi məqsədli şəkildə əngəllənib.

Prezident İlham Əliyevin də dəfələrcə söylədiyi kimi, bu gün sülh müqaviləsi imzalamağa çox yaxın və hazırıq. Əslində, sülh müqaviləsi Azərbaycana deyil, birinci növbədə Ermənistana lazımdır. Nəzərə almaq lazımdır ki, Ermənistan bu müqaviləyə imza atmaqla, Azərbaycan və Türkiyə ilə əməkdaşlıq edərək düşdüyü dalandan çıxa bilər.

Bu sazişin imzalanması bölgənin sabitliyi üçün də əhəmiyyətli faktor olacaq. “Bu müqavilə imzalanmadan bölgədə qalıcı sabitlikdən arxayın ola bilmərik”. Məhz bu məqam da dövlətimizin başçısının açıqlamalarında dəfələrcə yer alıb. Cənab Prezident ötəngünkü çıxışında da bir daha prosesin gedişatına əhəmiyyətli istiqamət verdi və bütün dünyaya bəyan etdi ki, Azərbaycan sülh müqaviləsinin imzalanması üçün heç bir maneə yaratmır.

Prezident İlham Əliyevin söylədiyi kimi, artıq top Ermənistan tərəfindədir. İrəvan hakimiyyəti bölgədə sülhün, əmin-amanlığın, eləcə də siyasi və iqtisadi sabitliyin olmasını istəyirsə, danışıqlar masasına oturmalıdır.

Səbinə Salmanova. Öncə qeyd edim ki, Azərbaycan

Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 25 yanvar tarixli 4275 nömrəli Sərəncamının icrası məqsədi ilə hazırlanmış "Mediasiya haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi cənab Prezident tərəfindən Milli Məclisə daxil olub.

Biz Mediasiya Şurasının fəaliyyəti ilə çox yaxından tanışıq. Çox sevindirici haldır ki, Mediasiya Şurası yarandığı dövrdən bu günədək keçən müddət ərzində çox ciddi işlər görüb. Eyni zamanda, Mediasiya Şurası Milli Məclisin deputatları ilə də ən sıx əməkdaşlıq quran qurumlardan biridir. Biz bu gün mediasiya sahəsində də nəzərəçarpan inkişafı görürük. Mediasiya Şurasının əldə etdiyi nəticələr beynəlxalq ekspertlərin də qeyd etdiyi kimi, qısa müddət üçün çox ciddi nəticələrdir. Artıq bu institut bir təsisat kimi formalaşıb, istər idarəetmə, istərsə də mediasiya xidmətlərinin göstərilməsi sahəsində çox qısa müddətdə ciddi nailiyyətlərə imza atıb və ümidləri doğruldub.

Qeyd edim ki, təqdim edilən qanun layihəsində etik və peşəkar standartların qorunması, mediasiyanın keyfiyyətinin və etibarlılığının artırılması məqsədi ilə mediator ola bilməyən şəxslərin dairəsinin genişləndirilməsi təklif edilir. Belə ki, təklif olunan dəyişikliklərə əsasən, din xadimləri, vəzifəsinin icrası ilə bağlı əvvəllər yol verdiyi kobud nöqsanlara və ya qulluqla bir araya sığmayan hərəkətlərə görə son 3 il (mediasiya prosesinin tətbiqi barədə müqavilənin bağlanıldığı tarixədək) ərzində xidməti uyğunsuzluğuna və ya məhkəmənin hökmü ilə və ya intizam qaydasında hərbi rütbədən məhrum edildiyinə görə həqiqi hərbi xidmətdən ehtiyata buraxılmış hərbi qulluqçular mediator ola bilməzlər.

Bundan başqa, bu siyahıya hüquq mühafizə orqanlarından xaric edilmiş, eləcə də intizam tənbehi qaydasında hakimlik səlahiyyətlərinə, dövlət qulluğuna (o cümlədən dövlət qulluğunun xüsusi növünə), vəkillik və notariat fəaliyyətinə xitam verilmiş şəxslər də əlavə edilib.

Bu təkliflər çox mütərəqqidir. Çünki Mediasiya Şurasının da qeyd etdiyi kimi, praktikada mediator adına layiq olmayan şəxslərin bir çox hallarda bu sahədəki fəaliyyəti çox ciddi problemlər yaradırdı. Artıq düşünürəm ki, bu məsələlər öz həllini tapacaq.

Mediasiya Şurası fəaliyyət göstərdiyi müddətdə praktika ümumiləşdirilib, öyrənilib, eyni zamanda, Mediasiya Şurasının aidiyyəti dövlət orqanları ilə apardığı təhlillər əsasında qanuna verilmiş bir çox təkliflər, deyərdim ki, nəzərə alınıb.

Mediasiya Şurası "Mediasiya haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi sahəsində nəzarət, qiymətləndirmə və tənzimləmə fəaliyyətini həyata keçirən əsas qurumdur. Odur ki, qanun layihəsi ilə də tanış olduqda görürük, qeyd edilən dəyişikliklər günün tələblərinə tam uyğundur, Mediasiya Şurasının səmərəli fəaliyyəti zamanı meydana çıxan praktik məsələlərin daha çevik həllində, eyni zamanda, vətəndaş məmnunluğunun artmasına, süründürməçiliyə səbəb olan bir çox halların qarşısının alınmasında da mühüm rol oynayacaq. Eyni zamanda, dəyişikliklər keyfiyyətli mediasiya xidmətlərinin göstərilməsi, mediator olmaq istəyən şəxslərə dair tələblərin daha da konkretləşdirilməsi, təlimlərin təşkili, intizam icraatının gücləndirilməsi məsələlərini özündə ehtiva edir.

Şahin Seyidzadə. Ənənəvi diplomatiya ilə yanaşı,

parlamentlərarası dialoq platformaları, beynəlxalq parlament təşkilatları və ikitərəfli parlament əlaqələri parlament diplomatiyası sistemi üçün çox vacibdir. Azərbaycan parlament diplomatiyası müxtəlif imkanlardan maksimum istifadə etməklə Prezident İlham Əliyevin apardığı xarici siyasətdə mühüm rol oynayır.

Özbəkistanın paytaxtı Daşkənd şəhərində Parlamentlərarası İttifaqın 150-ci Assambleyası çərçivəsində keçirilən Asiya Parlament Assambleyasının Koordinasiya iclasında, Qoşulmama Hərəkatının Parlament Şəbəkəsinin dördüncü konfransında Azərbaycanın iştirakı, tədbir çərçivəsində keçirdiyi çoxsaylı ikitərəfli görüşlər parlament diplomatiyasının növbəti uğurudur. Bu uğurla bağlı, dəyərli Sahibə xanım, Sizi və bütün həmkarları təbrik edirəm.

Bildiyiniz kimi, Ümummilli Lider Heydər Əliyev Azərbaycana rəhbərliyinin birinci dövründə olduğu kimi, müstəqillik dövründə də xalqımızın milli-mənəvi, elm, təhsil, mədəniyyət və ədəbiyyat sahələrinin inkişafını daim diqqətdə saxlamışdır. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin banisi olduğu azərbaycançılıq ideologiyası bu gün də milli-mənəvi inkişafımızın möhkəm təməlidir.

Heydər Əliyev siyasətinin ən layiqli davamçısı möhtərəm dövlət başçısı İlham Əliyev ölkəyə rəhbərlik etməyə başladığı ilk gündən mədəniyyətə diqqət və qayğısını bir an belə azaltmamışdır. Bunun bariz nümunəsi olaraq Azərbaycan mədəniyyətinə, maarifçiliyinə, ədəbiyyatına böyük töhfələr vermiş şəxsiyyətlərin yubileylərinin keçirilməsidir.

Bir neçə gün öncə Şərq poeziyasının çoxəsrlik ənənələrini yüksək sənətkarlıqla davam etdirmiş, Azərbaycan təhsil tarixində dərin iz qoymuş və ədəbiyyatımızın yeni

maarifçilik ideyaları ilə zənginləşməsində əhəmiyyətli rol oynamış Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, qüdrətli şair və böyük maarif xadimi Seyid Əzim Şirvaninin anadan olmasının 190 illiyinin qeyd edilməsi haqqında Prezident İlham Əliyev tərəfindən Sərəncam imzalanmışdır.

Seyid Əzim Şirvani yaradıcılığı boyu həm Şərq poeziyasının çoxəsrlik ənənələrini yüksək sənətkarlıqla davam etdirmiş, həm də mühüm ictimai-siyasi dəyişikliklərin baş verdiyi bir dövrdə Azərbaycan ədəbiyyatını yeni maarifçilik ideyaları ilə zənginləşdirmişdir. Maarifçi düşüncələrini həyata keçirmək məqsədi ilə açdığı yeni üsullu məktəb Azərbaycanın təhsil tarixində dərin iz qoymuşdur.

Cənab Prezident, Sizin sərəncamınız Seyid Əzim Şirvaninin irsinin qorunması və təbliğ olunması, təmsil etdiyim Qobustan-Şamaxı-İsmayıllı seçki dairəsinin ictimaiyyəti, ümumiyyətlə, Şirvan bölgəsi üçün böyük əhəmiyyət daşıyır. Mədəni irsə, xüsusi ilə Seyid Əzim Şirvaninin zəngin irsinə göstərdiyiniz diqqət və qayğıya görə şirvanlılar və eləcə də Seyid Əzim Şirvaninin böyük nəsli adından təşəkkürümü Sizə çatdırmağı özümə borc hesab edirəm.

MÜNDƏRİCAT

11 aprel 2025-ci il.. 3
Edilməmiş çıxışların mətnləri... 108

Yeddinci çağırış

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİ İCLASLARININ

PROTOKOLLARI
VƏ
STENOQRAMLARI

İkinci sessiya
Yaz

27-ci cild

11 aprel 2025-ci il

Buraxılışına məsul
Hafiz Babayev

Azərbaycan Respublikasi Milli Məclisinin mətbəəsi.
Bakı, Azad Mirzəyev küçəsi, 235.
Format 60x84 1/16. Çap vərəqi 7,5. Sifariş 21. Tiraj 150.